

Comparative Study of World- Class University System (Programs, Actions, Themes)

Akbar Khorsandi Yamchi¹, Abbas Abbaspour², Saeed Ghiasi Nodooshan³, Reza Mohamadi⁴

1. PhD Student in Higher Education Management, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Allameh Tabataba'i, E-mail: a.khorsandi1983@gmail.com
2. Professor of Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran, (Corresponding Author), E-mail: abbaspour1386@gmail.com
3. Associate Professor of Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran, E-mail: ghiasi.saeed@gmail.com
4. Associate Professor of Department of Curriculum and Educational Methods and Programs, Faculty of Psychology and Education, Tehran University, Tehran, Iran, E-mail: remohammadis@ut.ac.ir

Article Info

Article Type:
Research Article

Received: 2022/03/12

Received in revised
form: 2023/07/10

Accepted: 2023/07/19

Published online:
2023/07/20

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study was the programs and measures related to the world-class university system in the form of a comparative study.

Methods: The research method in this research was analytical. For this purpose, books, study backgrounds and researches have been done and the existing documents about world-class universities in China, Japan, Singapore, Denmark, Taiwan, Hong Kong, South Korea, Canada, Sweden, Germany, France, Spain, Russia. The United States has been studied and analyzed. The collected methods were analyzed qualitatively.

Results: The research findings showed that the measures related to the establishment of world-class universities in most countries, including financial support and investment in top universities, especially in the field of research, research improvement and excellence, educational excellence and internationalization. University and in some countries, managerial transformation, such as the reception of government and university officials from the emerging university model and its placement as one of the most important policies in the field of university system. In some countries, emphasis has also been placed on modernizing and rebuilding the educational and research infrastructure of universities and higher education institutions.

Conclusion: According to the results of the research, it can be acknowledged that there is agreement and difference in the measures taken to create and develop a world-class university, and Using of these differences and similarities, the higher education system of Iran with according to its conditions and requirements, it can choose the appropriate actions and components as well as formulate strategic plans to achieve a world-class university.

Keywords: World- Class University, Research Excellence, Comparative Study, University Excellence.

Cite this article: Khorsandi Yamchi, Akbar; Abbaspour, Abbas; Ghiasi Nadooshan, Saeed; Mohamadi, Reza (2023). Comparative Study of World- Class University System (Programs, Actions, Themes). Educational Measurement and Evaluation Studies, 13 (41): 88-109pages.

DOI: 10.22034/emes.2023.550488.2363

© The Author(s).

Publisher: National Organization of Educational Testing (NOET)

تحلیل تطبیقی نظام دانشگاه تراز جهانی (برنامه‌ها، اقدامات، مضامین)^۱اکبر خرسندی یامچی^۱، عباس عباس‌پور^۲، سعید غیائی ندوشن^۳، رضا محمدی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، رایانامه: a.khorsandi1983@gmail.com
 ۲. استاد گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، رایانامه: abbaspour1386@gmail.com
 ۳. دانشیار گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، رایانامه: ghiasi.saeed@gmail.com
 ۴. دانشیار گروه روش‌ها و برنامه‌های درسی و آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران، رایانامه: remohammadis@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: هدف پژوهش، بررسی و تحلیل برنامه‌ها و اقدام‌های مربوط به نظام دانشگاه‌های تراز جهانی به صورت مطالعه تطبیقی بود.
دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۲۱ اصلاح: ۱۴۰۲/۰۴/۱۹ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۸ انتشار: ۱۴۰۲/۰۴/۲۹	روش پژوهش: ماهیت و نوع مطالعه بررسی تطبیقی است که براساس رویکرد، کیفی؛ بر اساس هدف، کاربردی؛ براساس شیوه بررسی توصیفی-تحلیلی (اسنادی) بوده و برای این منظور کتب، پیشینه مطالعاتی و پژوهش‌های صورت گرفته و اسناد و مدارک موجود پیرامون دانشگاه تراز جهانی در کشورهای چین، ژاپن، سنگاپور، دانمارک، تایوان، هنگ کنگ، کره جنوبی، کانادا، سوئد، آلمان، فرانسه، اسپانیا، روسیه، آمریکا مورد مطالعه، بررسی و تحلیل قرار گرفته است. انتخاب کشورها براساس نمونه‌گیری هدفمند و با هدف دستیابی به بیشترین اطلاعات صورت گرفت و دلیل انتخاب این کشورها بر خورداری از نظام آموزشی پیشرفته و داشتن تجربه قابل بررسی در این حوزه، و امکان دسترسی به مدارک و اسناد کشورهای مذکور در این حوزه نیز وجود داشت. جهت تنظیم تحلیل داده‌ها، از روش سه مرحله‌ای تلخیص داده‌ها، عرضه داده‌ها و نتیجه‌گیری و برای تحلیل اسناد از روش تحلیل محتوا به شیوع مقوله‌بندی استفاده شد.
	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد اقدام‌های مربوط به ایجاد دانشگاه تراز جهانی در اغلب کشورها، شامل حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری در دانشگاه‌های برتر و متمرکز بر حوزه‌های پژوهش، بهبود و تعالی پژوهشی، تعالی آموزشی و بین‌المللی‌شدن دانشگاه و در برخی از کشورها نیز تحول مدیریتی مانند استقبال مسئولین دولتی و دانشگاهی از مدل نوظهور دانشگاهی و قرار دادن آن به عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌گذاری‌ها در حوزه نظام دانشگاهی است. همچنین در برخی از کشورها به نوسازی و بازسازی زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی تأکید شده است.
	نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش می‌توان اذعان داشت که توافق و تفاوت در اقدام‌های صورت گرفته برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی وجود دارد که با بهره‌گیری از این تفاوت‌ها و شباهت‌ها، نظام آموزش عالی ایران با توجه به شرایط و اقتضائات خود می‌تواند به انتخاب اقدام‌های و مولفه‌های مناسب و نیز تدوین برنامه‌های راهبردی جهت نیل به دانشگاه تراز جهانی بپردازد.
	واژه‌های کلیدی: دانشگاه تراز جهانی، تعالی پژوهشی، بررسی تطبیقی، تعالی دانشگاهی.

استناد: خرسندی یامچی، اکبر؛ عباس‌پور، عباس؛ غیائی ندوشن، سعید؛ محمدی، رضا (۱۴۰۲). تحلیل تطبیقی نظام دانشگاه تراز جهانی (برنامه‌ها، اقدامات، مضامین).

مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، ۱۳ (شماره ۴۱)، ۸۸-۱۰۹ صفحه. DOI: 10.22034/emes.2023.550488.2363

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: سازمان سنجش آموزش کشور

^۱ این مقاله برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت آموزش عالی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی می‌باشد.

مقدمه

آموزش و به‌طور خاص آموزش عالی مسیری برای رشد، بهسازی افراد و توسعه کشورها است و تولید دانش به عنوان منبع رشد و شکوفایی جایگزین دارایی‌های سرمایه‌ای و بهره‌وری نیروی کار شده است (آلتباخ و سالمی^۱، ۲۰۱۱). این مهم با گسترش سریع جهانی شدن در سال‌های اخیر، سبب شده است آموزش عالی به عنوان کانون و منبع اصلی توسعه ملی به حساب آید. دانشگاه برای تولید و انتشار دانش مهم و ضروری است و دانش مولفه و منبع اصلی جامعه و اقتصاد دانایی‌محور است (رامیرز و میر^۲، ۲۰۱۴). با این وجود، امروزه، برخی دانشگاه‌های معتبر جهان وادار شده‌اند از نظام‌های مدیریتی به اصطلاح سازمانی استفاده کنند. این موضوع دانشگاه‌ها را از حالت مکان‌های سنتی خودمختار خارج و تا حدودی به بنگاه‌های کسب و کار تبدیل کرده است. اکنون اعتقاد مبنی بر دانش ذاتاً باارزش و قابل تحقق در برج عاج آکادمی رنگ باخته است (دلانتی^۳، ۱۳۸۶). به تعبیر گینکل^۴ (۱۹۹۹) موقعیت با شکوه نظام دانشگاهی رو به پایان است، و به تعبیر لین تین^۵ (۱۹۹۹) ایده مقدس‌انگاری و تغییرناپذیری دانشگاه در حال تضعیف است. دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها چهره مدیریتی تری نسبت به گذشته، پیدا می‌کنند (کوهن و مارچ^۶، ۱۹۷۴)، به طوری که دامینلی و هوگولت^۷ از تیلوریسم آکادمیک در مدیریت دانشگاه و رواج نوعی رفتار سازمانی، نام می‌برند (دلانتی، ۱۳۸۶). در واقع، امروزه دانشگاه‌ها از سویی در یک فرایند تحولی با مطالبه‌ی هر چه بیشتر انعطاف‌پذیری، شفافیت، رقابت‌پذیری، پاسخ‌گویی، مقایسه‌پذیری و ایفای مأموریت‌های چندگانه مواجه هستند (اسکاندو^۸ و همکاران، ۲۰۱۰). همان‌گونه که کاترون و گدارد^۹ (۲۰۰۳) گفته‌اند: "پاسخ‌گویی به تقاضاهای جدید، نیازمند انواع جدیدی از منابع و اشکال جدیدی از مدیریت است که دانشگاه‌ها را توانمند سازد تا به مثابه موسساتی فعال در فرآیند توسعه مشارکت نمایند!"؛ از این‌رو دانشگاه‌ها همانند بنگاه‌های تجاری برای جذب دانشجو، استاد و اعتبارات با هم رقابت می‌نمایند (پاور^{۱۰}، ۱۹۹۷) و به ابزارهای جدید مدیریتی و گزارش‌دهی عادت می‌کنند، که امکان ارزیابی عملکردشان را از سوی عاملان داخلی و خارجی نیز فراهم می‌سازد (سانچز^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۹). از سویی دیگر، دانشگاه‌ها، هم موسساتی هستند که به دانش‌گران و پژوهش‌گران بسیار وابسته‌اند و هم بسیار در معرض از دست‌روی دانش هستند (فضلاگیک^{۱۲}، ۲۰۰۵). بر این اساس، دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی باید به‌طور مداوم به اصلاح و ارتقاء برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، فناوری و خدماتی خود بپردازند و با تغییر رویه به دنبال توسعه نوآورانه (آرتیوشینا و ترویان^{۱۳}، ۲۰۰۹) و بهبود مستمر و تضمین کیفیت فعالیت‌های خود باشند. بنابراین در نظام آموزش عالی، بحث در خصوص آموزش عالی در تراز جهانی اهمیت ویژه‌ای دارد، به طوری که دولت‌ها و برنامه‌ریزان دانشگاهی خواهان بهبود نقش‌هایی را که در جوامع بر عهده دارند و همچنین به دنبال دستیابی به شیوه‌های مناسب در راستای تبدیل شدن به موسسه‌هایی در سطوح ملی و بین‌المللی هستند (آلتباخ، ۲۰۰۴). این تغییر و تحولات و انتظارات از نظام آموزش عالی جهت ایفای نقش‌های چندگانه و بعضاً در ظاهر متناقض موجب شکل گرفتن نوعی پارادایم و به عبارت بهتر اصطلاحی فراگیر تحت عنوان دانشگاه تراز جهانی شده است.

مارگینسون^{۱۴} (۲۰۱۱) دانشگاه تراز جهانی را به عنوان یک مفهوم آرمانی معرفی می‌کند. آلتباخ (۲۰۰۳، ۲۰۰۴) دانشگاه تراز جهانی را به عنوان کسب یک مفهوم ارزشی می‌داند و بیان می‌کند، هیچ تعریف دقیق و جامعی در مورد دانشگاه تراز جهانی وجود ندارد. هر کسی یکی از آن را می‌خواهد، هیچ کس نمی‌داند آن چیست، و هیچ کس نمی‌داند چگونه آن را بدست آورد. در حقیقت، مفهومی مبهم، نامشخص، و رقابتی است که از یک زمینه به زمینه دیگر متفاوت است و ادعان می‌شود که اصطلاحی کاملاً ذهنی است (لی^{۱۵}، ۲۰۱۲). دانشگاه ایلینوی^{۱۶} در سال تاسیس (۱۸۶۷) آرمان خود را رسیدن به دانشگاه تراز جهانی مطرح می‌کند و بر این اساس توصیف می‌کند فلسفه این دانشگاه این است که دانش‌آموختگانی تربیت کنند که به لحاظ مطلوبیت با هم‌تایان خود از دانشگاه‌های مشهور مانند هاروارد، ییل، استنفورد، آکسفورد یا کمبریج مقایسه‌پذیر هستند. تمامی دانشگاه‌های بزرگ قادر به کسب برتری و تعالی در آموزش و یادگیری به‌خاطر محیط آموزشی مساعد، ساختار جذاب و قابل توجه، دانشجویان باهوش و دارای انگیزه یادگیری، استفاده از تسهیلات آموزشی مدرن و آموزش با کیفیت هستند (کیتی^{۱۷}، ۲۰۰۹). ایجاد دانشگاه تراز جهانی مستلزم تعهد، از خودگذشتگی و فداکاری است. شما نمی‌توانید انتظار داشته باشید به عنوان یک نهاد تراز جهانی به رسمیت شناخته شوید اما مولفه‌های آموزشی و یادگیری، نظارت، پژوهش و خدمات در بین کارکنان در حد یک نمای سر

1. Altbach & Salmi

2. Ramirz & mier

3. Delanty

4. Ginkel

5. Lin Tien

6. Cohen and March

7. Daminelli and Hoguel

8. Secundo

9. Chatterton and Goddard

10. Power

11. Sanchez

12. Fazlagic

13. Artyushina and Troyan

14. Marginson

15. Li

16. University of Illinois

17. Kiti

در یا لوگو باشد. رهبری شفاف و هدفمند، منابع کاربردی و مناسب، حکمرانی خوب، دانش‌آموختگان پرجنب و جوش و بین‌المللی کردن از جمله پیش‌بایست‌های ایجاد و حفظ دانشگاه تراز جهانی هستند (تیبجانی، ۲۰۱۳).

دانشگاه‌های پیشرو در اغلب کشورها برای تبدیل شدن به دانشگاهی در تراز جهانی باید به سطحی از آمادگی در مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و خصیصه‌ها نائل شده باشد (مارگینسون، ۲۰۱۲). برخی از تحقیقاتی که در خصوص دانشگاه تراز جهانی صورت گرفته است، تعدادی از عناصر و ویژگی‌های کلیدی دانشگاه تراز جهانی را شناسایی کردند: آزادی علمی و استقلال نهادی (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ آلتباخ، ۲۰۰۹؛ راماپراساد، ۲۰۱۱)، بین‌المللی کردن آموزش عالی (سالمی، ۲۰۰۹)، تعداد پژوهش‌گران برجسته و مشهور، رهبرانی با سبک رهبری جهانی و میزان ارزشیابی در سطح استانداردهای بین‌المللی (آلدن و لین، ۲۰۰۴)، شهرت بین‌المللی، جذب استعدادهای بین‌المللی، تعالی پژوهش و نوآوری، منابع مناسب (مالی و تسهیلات) و توانایی تاثیرگذاری بر جامعه، اجتماع استعداد و حکمرانی مناسب (سالمی، ۲۰۰۹، ۲۰۱۱)، کیفیت آموزش، استخدام و به‌کارگیری دانش‌آموختگان و چشم‌انداز بین‌المللی (راهوار، ۲۰۱۱)، تعالی در آموزش دانشجویان، پژوهش، توسعه و انتشار دانش؛ مشارکت فعال در جامعه مدنی، فرهنگی و علمی (لیندا، ۲۰۱۱)، کیفیت اعضای هیئت علمی؛ اعتبار و تعالی پژوهش؛ دانشجویان مستعد؛ حضور در عرصه بین‌المللی؛ استفاده بهینه و صحیح از منابع؛ معاهده‌ها و شبکه‌ها؛ دایر بودن اکثر رشته‌های دانشگاهی؛ فناوری هوشمند؛ مدیریت خوب؛ بین‌المللی شدن تمام جنبه‌های دانشگاه (بن‌ذکریا^۹ و همکاران، ۲۰۰۹). نگوک و گو^۸ (۲۰۰۸) تأکید می‌نمایند که دانشگاه تراز جهانی باید رشته‌های تحصیلی تراز اول، واجد شرایط آموزشی تراز اول، منابع دانشجویی تراز اول، و سازوکارهای اداری و عملیاتی تراز اول داشته باشد. این موسسات به‌طور معمول رهبری قوی دارند، چشم‌انداز پررنگ از مأموریت و مقاصد دانشگاه‌ها دارند و یک برنامه راهبردی برای انتقال چشم‌انداز به واقعیت ارائه می‌کنند. این موسسات از منابع مالی متنوع و قابل توجه و زیرساخت فیزیکی عالی بر خود می‌بالند. در این نوع از دانشگاه‌ها، ارزش‌های نهادی مانند آزادی علمی، استقلال دانشگاهی، پاداش‌ها و مشوق‌های متناسب و عالی حفظ می‌شوند، فرایندها برای حفظ سلامت سازمانی و روانی تقویت می‌شوند و جو دانشگاهی مساعد برای کشف، خلق و انتشار دانش در یک سری از رشته‌های تحصیلی منتخب فراهم می‌گردد (سالمی، ۲۰۰۹). به‌طور مکرر فرض شده است که مفهوم فعلی دانشگاه تراز جهانی مبتنی بر تعالی پژوهش است (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ آلتباخ، ۲۰۰۹؛ آلتباخ، ۲۰۱۱؛ آلتباخ و بالان^۹، ۲۰۰۷؛ راهوارگرز^{۱۰}، ۲۰۱۱؛ سالمی، ۲۰۰۹). سالمی (۲۰۱۱): (۵) دانشگاه‌های تراز جهانی را به عنوان دانشگاه‌های پژوهشی معرفی می‌کند که در رأس سلسله مراتبی آموزش عالی قرار دارند، همان‌طور که از طریق رتبه‌بندی‌های متنوع بین‌المللی نیز سنجش می‌شود.

تعجب‌آور نیست، اسامی دانشگاه‌های فهرست‌شده در این زیربخش آنهایی هستند که در طول تاریخ به عنوان معتبرترین در نظر گرفته شدند و در سطح جهانی شناخته شده‌اند و این فهرست تا حدودی دائمی است (آلتباخ، ۲۰۰۲). اغلب آنها در ایالت متحده آمریکا و چند تا در اروپا و یکی یا دو تا در آسیا قرار دارند (آلتباخ، ۲۰۰۴). هر چند که، تلاش برای رسیدن به موقعیت دانشگاه تراز جهانی در دهه گذشته به پدیده‌ای جهانی تبدیل شد، که نه تنها در کشورهای توسعه‌یافته بلکه حتی در اقتصادهای در حال گذار نیز، بیان شده است. چرا که دانشگاه‌های تراز جهانی معمولاً به عنوان دانشگاه‌های پژوهشی معتبر برای رقابت‌پذیری ملت‌های در حال توسعه در اقتصاد دانش جهانی ضروری محسوب می‌شوند (منی شارما^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۵).

برخی از ناظران علاقمند آموزش عالی از آنچه آنها به عنوان دوره جدید توسعه آموزش عالی می‌بینند، استقبال می‌کنند که به سبب آن نهادهای کارآفرینی، توسعه اقتصادی را به عنوان مأموریت اصلی تلقیق کرده‌اند (کلارک^{۱۲}، ۲۰۰۴؛ اترکوویتز^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۰؛ اون-اسمیت و پاول^{۱۴}، ۲۰۰۲). این چنین نهادی باید دارای منابع بسیار زیاد با منابع تأمین مالی متنوع همراه با موقوفات زیاد و منابع سرمایه‌ای باشد، که دانشگاه را به تدارک محیط آموزشی و پژوهشی با کیفیت قادر سازد. تیم مدیریتی تراز اول با چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی برای اجرا دارد. دانش‌آموختگان آن جایگاه‌های عالی را در قدرت و تأثیر در جامعه اشغال کنند. تاریخچه طولانی از عملکرد بهتر در ایجاد سهم بزرگ برای جامعه دارد. در نتیجه، همچنین دانشگاهی از طریق سایر دانشگاه‌های تراز جهانی و نیز از طریق جامعه جهانی و در سطح گسترده، عملاً به‌صورت دانشگاه تراز جهانی به رسمیت شناخته می‌شود (تیلک^{۱۵}، ۲۰۱۶).

1. Tijani
2. Ramaprasad
3. Salmi
4. Alden & Lin
5. Rahvar
6. Linda
7. Bin Zakaria
8. Ngok & Guo

9. Altbach & Balan
10. Rahvargarz
11. Manny Sharma
12. Clark
13. Etzkowitz
14. Own-Smith & Pavel
15. Tilak

از شروع قرن ۲۱، تلاش برای بالا بردن کیفیت آموزش عالی و ایجاد نظام‌های دانشگاهی در تراز جهانی با سرعت زیادی رشد یافته است (لی، ۲۰۱۲) و عنوان می‌شود دانشگاه تراز جهانی، دانشگاهی با رتبه بالا در رتبه‌بندی جهانی است و دانشگاهی است که به بشریت در سطح جهانی کمک می‌کند. این در حالی است که به رغم تلاش‌ها و اقدام‌های صورت گرفته در زمینه رتبه‌بندی نظام دانشگاهی، در نظام آموزش عالی ایران هنوز سازوکارهای مناسبی برای رتبه‌بندی صورت نگرفته است و از طرفی برای نهادینه‌سازی مولفه‌ها و عناصر رویکرد دانشگاه تراز جهانی در نظام دانشگاهی ایران راهبردها و سازوکارهای مناسب با توجه به ضرورت و اهمیت رتبه‌بندی در شناسایی نظام آموزش عالی در عرصه جهانی و ارتقاء شهرت و اعتبار دانشگاه‌های کشور در بازار و صنعت آموزش عالی، اتخاذ نشده است. بنابراین، بررسی مفاهیم، معیارها و برنامه‌های دانشگاه تراز جهانی در کشورهای صاحب تجربه منتخب در جهت ترسیم چشم‌انداز و نقشه راه حرکت در این راستا می‌تواند بسیار مفید و کمک‌کننده باشد و یک همگرایی بین سیاست‌گذاران برون و درون نظام آموزش عالی در بیان انتظارات خود و به تبع تدوین گزاره‌های سیاستی از اسناد بالادستی، ایجاد نماید.

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

در طول چند دهه اخیر، مسلماً مهمترین نیروهایی که توسعه آموزش عالی را شکل داده‌اند، توده‌بندی، مسئولیت‌پذیری، حکمرانی، بین‌المللی‌سازی، رتبه‌بندی و پیدایش دانشگاه‌های تراز جهانی بوده است (پارک^۱، ۲۰۱۸؛ شین و هارمن، ۲۰۰۹). اینها فرصت‌ها و تهدیدهایی را برای نظام‌های آموزش عالی توسعه‌یافته و در حال توسعه به‌طور یکسان، علاوه بر فشارهای بیرونی که توأم با باز شدن بازارهای رقابتی جهت جذب استعدادها و تخصص‌های خارجی برای بهبود کیفیت آموزش وارد شده، ایجاد کرده است و همچنین این عوامل فرصتی برای بهره‌گیری از آموزش عالی به عنوان منبع درآمد و اشتغال ارائه کرده است (نایت^۲، ۲۰۱۳؛ مانینگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). در مورد این که چه عواملی را می‌توان به عنوان تعیین‌کننده وضعیت تراز جهانی در میان موسسات آموزش عالی در نظر گرفت، بحث زیادی وجود دارد، از جمله دسترسی به منابع، حکمرانی، قدمت، مکان و دسترسی به استعداد (آلن^۴، ۲۰۱۹).

مفهوم دانشگاه تراز جهانی به عنوان یک راهبرد قابل قبول و پایه، مفهومی برای بهبود نظام‌های آموزش عالی، در دهه گذشته، نه صرفاً به عنوان ابزاری برای بهبود کیفیت آموزش و پژوهش، اما مهمتر از آن، برای توسعه ظرفیت جهت رقابت در بازار آموزش جهانی از طریق کسب و خلق دانش پیشرفته، به یک عبارت رایج تبدیل شده است (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ سالمی، ۲۰۰۹). اگرچه تعریف روشنی برای مفهوم دانشگاه تراز جهانی وجود ندارد و در تجویز هنجاری راه‌هایی برای رسیدن به یک چنین سطحی، با مشکل مواجه است (موهرمن، ۲۰۰۸؛ دیم و همکاران، ۲۰۰۸) این مفهوم وارد زبان روزمره بسیاری از دانشگاه‌ها، رسانه‌ها و سیاست‌های دولتی شده است (آلتباخ، ۲۰۰۴). به عبارتی، پروژه دانشگاه تراز جهانی منعکس‌کننده راهبرد آگاهانه دولت برای تمرکز منابع روی تعداد انگشت‌شماری از مؤسسات است که دارای بیشترین توان بالقوه برای موفقیت در رقابت‌های دانشگاهی بین‌المللی هستند (کمست^۵، ۲۰۰۸).

رقابت برای توسعه یک دانشگاه تراز جهانی در دهه گذشته به یک پدیده جهانی تبدیل شده است و دولت‌های زیادی توسعه سیستم‌های آموزش عالی و تحقیقاتی در سطح جهانی را در قلب سیاست‌های توسعه ملی خود قرار داده‌اند (رتبه‌بندی دانشگاه جهانی^۶، ۲۰۱۸؛ زبانی^۷ و همکاران، ۲۰۱۵) و این جنبش با گسترش جدول‌های لیگ‌های بین‌المللی نیز تشدید شده است (رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های جهان^۸، ۲۰۱۵). هدف نهایی دانشگاه تراز جهانی ارائه آموزش و پرورش با کیفیتی است که انتظار می‌رود نظام آموزش عالی آن را برآورده کند (پان، ۲۰۱۳؛ یانگ، ۲۰۱۹) تا دانشگاه‌ها در دام میان‌رده گیر نکنند (داوانگ، ۲۰۱۵). اما از آنجایی که بسیاری از دولت‌ها بیشتر و بیشتر بر اندازه‌گیری و کمی کردن عملکرد تمرکز می‌کنند، رتبه‌بندی دانشگاهی به‌عنوان معیاری برای سنجش وضعیت یک مؤسسه به‌طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد و اغلب مفاهیم مرتبط و دقیق از کیفیت مؤسسات را از بین می‌برد (آلن، ۲۰۱۹؛ لو و هو^۹، ۲۰۲۰؛ شین و هارمن^{۱۰}، ۲۰۰۹). با افزایش علاقه به دانشگاه‌های تراز جهانی، مطالعات متعددی مفهوم دانشگاه‌های تراز جهانی و راهبردهای ساخت و توسعه آن را برای کشورهای خود معرفی و توصیف کرده‌اند (یونزوا^{۱۱}، ۲۰۰۳؛ شین و هارمون^{۱۲}، ۲۰۰۹؛ موک و چئونگ^{۱۳}، ۲۰۱۱؛ یانگ و ولج^{۱۴}، ۲۰۱۲). در این مطالعات، مجموعه‌ای از مولفه‌های اساسی دانشگاه تراز جهانی شناسایی شده‌اند: اعضای هیئت علمی شایسته، تعالی در پژوهش، کیفیت تدریس، تأمین مالی دولتی و غیردولتی در سطح عالی، دانشجویان مستعد و بین‌المللی، آزادی علمی، ساختارهای دانشگاهی

1 . Park

2 . Knight

3 . Manning

4 . Allen

5 . Kmsset

6 . The World University Rankings

7 . Zaini

8 . Academic Ranking of World Universities

9 . Lo and Ho

10 . Shin and Harman

11 . Yonezawa

12 . Mok and Cheung

13 . Yan

14 . Yang and Welch

مستقل و تعریف شده، مجهز به تسهیلات مناسب آموزشی، پژوهشی و اداری، و تسهیلات مناسب برای زندگی گرانبهای دانشجویان (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ نیلاند، ۲۰۰۰؛ ۲۰۰۷)، کیفیت پژوهش، کیفیت تدریس، به کارگیری دانش‌آموختگان و برخوردار از چشم‌انداز بین‌المللی (راوجرز، ۲۰۱۱)، برتری در پژوهش، تمرکز استعدادها، منابع کافی (عمدتاً امکانات و بودجه). حکمرانی مطلوب؛ و مشارکت و همکاری جهانی (جیانگ و همکاران، ۲۰۱۸؛ مارگینسون، ۲۰۱۱؛ سالمی، ۲۰۰۹؛ موهرم، ۲۰۱۱؛ آلتباخ، ۲۰۰۳؛ لی، ۲۰۱۳؛ لی، ۲۰۱۲)، سابقه موسسه (طول عمر یک موسسه)، مکان فیزیکی موسسه (دانشگاه‌هایی که در مراکز رشد اقتصادی واقع شده‌اند در موقعیت مطلوبی قرار دارند)، جو سیاسی حاکم بیرونی (تسهیل‌گر آزادی علمی) (شاتاک، ۲۰۱۷)، جذب بهترین و درخشان‌ترین دانشجویان از کشور و جهان (آلتباخ، ۲۰۰۷)، برخوردار از بنیان فن‌آوری قوی (بن‌زاکریا^۹ و همکاران، ۲۰۰۹؛ نگوک و ویکیونگ^{۱۰}، ۲۰۰۸؛ ویفانگ^{۱۱}، ۲۰۰۴، نقل از آنگرینا و ویجایاب^{۱۲}، ۲۰۱۷)، همکاری و تعامل قوی و اثربخش با سایر دانشگاه‌ها و سازمان‌ها (زاکریا و همکاران، ۲۰۰۹؛ نگوک و ویکیونگ^{۱۳}، ۲۰۰۸، نقل از آنگرینا و ویجایاب^{۱۴}، ۲۰۱۷)، استخدام اعضای هیئت علمی خارجی، جذب افراد بازگشتی از خارج، ثبت‌نام دانشجویان بین‌المللی (هانگ^{۱۵}، ۲۰۱۸؛ لی، ۲۰۲۰)، ادغام دانشجویان محلی و بین‌المللی، بین‌المللی‌سازی فرهنگ دانشگاه (مارینگه و فوسکت^{۱۶}، ۲۰۱۲؛ موک، ۲۰۰۵؛ مارگینسون، ۲۰۰۶)، زیرساخت‌های مناسب فیزیکی، زیرساخت‌های مناسب فناوری، زیرساخت‌های مناسب آموزشی و علمی نوآورانه، زیرساخت‌های مناسب مالکیت معنوی، زیرساخت‌های مناسب هیجانی، و (۶) زیرساخت‌های مناسب شبکه‌ای (ایتهاال و ایتهاال^{۱۷}، ۲۰۱۹)، فعالیت‌های تحقیقاتی، گزیده‌های انتشارات، و جوایز موسسات تحقیقاتی (هایز^{۱۸}، ۲۰۱۹).

مرور ادبیات حاکی از این است که دانشگاه تراز جهانی به عنوان پارادیم جدید برای راهبری آموزش عالی معرفی شده است که کشورها برای نیل به این نقطه مطلوبیت می‌بایست براساس بسترهای ملی و الگوهای سازمانی خود در این مسیر حرکت نمایند. در این مسیر، سه نقطه مهم و کلیدی یعنی استعدادیابی، سرمایه‌گذاری مناسب و بسترسازی ساختاری و محتوایی مناسب از سوی نظام دانشگاهی باید مورد توجه قرار گیرد و حکمرانان و سیاست‌گذاران آموزش عالی نیز باید در این مسیر، دانشگاه‌ها را یاری نمایند. در این راستا، یکی از مهم‌ترین رهیافت‌هایی که مورد توجه کشورهای مختلف قرار گرفته، توسعه و هدایت دانشگاه‌های مطرح، برای تبدیل شدن به دانشگاه تراز جهانی است.

با توجه به آنچه بیان شد دانشگاه تراز جهانی یکی از مطالعات ضروری است که باید با روش‌ها و رویکردهای مختلف صورت گیرد تا با شناسایی مولفه‌ها، برنامه‌ها و اقدام‌های مرتبط به تعالی و رقابت‌پذیری دانشگاه‌ها افزود. پژوهش مذکور در این راستا و با هدف تحلیل برنامه‌ها و اقدام‌های مربوط به نظام دانشگاه تراز جهانی به صورت تطبیقی طراحی و اجرا شده است. بر این اساس، سوال‌های پژوهش به شرح زیر طرح شده است:

- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در اقدام‌های مربوط به دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب وجود دارد؟
- مولفه‌های دانشگاه تراز جهانی مورد توجه در کشورهای منتخب کدامند؟

روش‌شناسی پژوهش

ماهیت و نوع مطالعه بررسی تطبیقی است که براساس رویکرد، کیفی؛ براساس هدف، کاربردی؛ براساس شیوه بررسی توصیفی-تحلیلی (اسنادی) بوده و برای این منظور کتب، پیشینه مطالعاتی و پژوهش‌های صورت گرفته و اسناد و مدارک موجود پیرامون دانشگاه تراز جهانی در کشورهای چین، ژاپن، سنگاپور، دانمارک، تایوان، هنگ کنگ، کره جنوبی، کانادا، سوئد، آلمان، فرانسه، اسپانیا، روسیه، آمریکا مورد مطالعه، بررسی و تحلیل قرار گرفته است. انتخاب کشورها براساس نمونه‌گیری هدفمند و دارای تجربه زیسته قابل بررسی در این حوزه و با هدف دستیابی به بیشترین اطلاعات صورت گرفت. پاتون^{۱۵} (۲۰۱۵) نمونه‌گیری هدفمند را از روش‌های نمونه‌گیری غیرتصادفی می‌داند که در آن از نمونه‌هایی استفاده می‌شود که درباره موضوع اصلی پژوهش، بیشترین اطلاعات را به ما می‌دهد. دلیل انتخاب این کشورها برخوردار از نظام آموزشی پیشرفته بوده است و از طرفی دیگر، امکان دسترسی به مدارک و اسناد کشورهای مذکور در این حوزه وجود داشت. مدل مورد استفاده در پژوهش حاضر، مدل بردی است. این مدل یک روش مطلق و انتزاعی از روش‌های مطالعات تطبیقی است که چهار مرحله توصیف،

1. Niland

2. Lee

3. Li

4. Shattock

5. Zakaria

6. Ngok and Weiqing

7. Weifang

8. Angreania & Vijayab

9. Ngok and Weiqing

10. Angreania & Vijayab

11. Hong

12. Maringe and Foskett

13. Aithal & Aithal

14. Hayes

15. Patton

تفسیر، هم‌جواری و مقایسه را در مطالعات تطبیقی مشخص می‌کند. در مرحله توصیف، پدیده‌های تحقیق براساس شواهد و اطلاعات، یادداشت‌برداری و تدارک یافته‌های کافی برای بررسی و نقادی در مرحله بعد آماده می‌شوند. در مرحله تفسیر، اطلاعات واری‌شده در مرحله اول تحلیل می‌شوند. در مرحله هم‌جواری، اطلاعاتی که در مرحله قبل جمع‌آوری شده بودند به‌منظور ایجاد چهارچوبی برای مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌ها، طبقه‌بندی و در کنار هم قرار می‌گیرند. در مرحله مقایسه، مسئله تحقیق با توجه به جزئیات در زمینه شباهت‌ها و تفاوت‌ها و دادن پاسخ به سوالات تحقیق بررسی و مقایسه می‌شوند (رفعتی و همکاران، ۲۰۱۴). جهت تنظیم تحلیل داده‌ها، از روش سه مرحله‌ای تلخیص داده‌ها، عرضه داده‌ها و نتیجه‌گیری و برای تحلیل اسناد از روش تحلیل محتوا به شیوه مقوله‌بندی استفاده شد. فرایند تحلیل محتوای اسناد طی چهار مرحله به صورت زیر انجام شده است:

مرحله ۱. شناسایی گزاره: در این مرحله متن هریک از اسناد به‌صورت جداگانه مورد تحلیل قرار گرفت و مفاد مرتبط با دانشگاه تراز جهانی شناسایی شد. سپس گزاره‌های الزام‌آور برای دانشگاه‌ها انتخاب شد. انتخاب هر یک از گزاره‌ها براساس مفهوم و تطابق آن با مأموریت، کارکرد و انتظارات دانشگاه تراز جهانی استخراج و نشانه‌گذاری شد.

مرحله ۲. مقوله‌سازی: براساس تفسیر هریک از گزاره‌های استخراج‌شده در مرحله قبل مقوله‌سازی صورت گرفت. سعی شد هر مقوله نماینده یک متغیر متفاوت پشتیبان مأموریت دانشگاه تراز جهانی باشد.

مرحله ۳. شناسایی کدها: هریک از گزاره‌های منتخب، با توجه به مفهوم، برای قرار گرفتن در هر مقوله نشانه‌گذاری شد. در این مرحله محتوای هر یک از گزاره‌های انتخاب‌شده به صورت جداگانه در هر سند از نظر مفهومی تفسیر و کدهای مربوطه به هریک از گزاره‌ها اختصاص یافت. این مرحله به کدگذاری باز مشهور است.

مرحله ۴. کدگذاری محوری: در این مرحله، مجموعه‌ای از مفاهیم بر محور یک مقوله اصلی که هم‌پوشانی داشتند، گروه‌بندی شدند.

یافته‌های پژوهش

الف) مرحله توصیف

در این مرحله به توصیف اقدام‌های کشورهای منتخب در خصوص دانشگاه تراز جهانی بر اساس اطلاعات از منابع (اسناد، گزارش‌ها، مقالات) جمع‌آوری‌شده پرداخته شد. در واقع این مرحله یادداشت‌برداری و تدارک اطلاعات برای بررسی در مرحله بعدی است.

چین

نظام آموزش عالی چین براساس سطح (مقیاس)، کیفیت و تأثیر، از اواخر دهه ۱۹۷۰ به‌صورت نمادین تحول یافته است (موهرمن و همکاران، ۲۰۱۱؛ یانگ^۱، ۲۰۱۵). برای مدت زمان طولانی، دانشگاه‌های چین با هم‌تایان داخلی خود در درون مرزهای ملی رقابت می‌کردند و کمتر قادر به رقابت با هم‌تایان خود در عرصه جهانی بودند (مارکینسون^۲، ۲۰۰۶). به هر حال، از ۳۰ سال گذشته، تغییراتی در دانشگاه‌های چین شاهد بودیم که رقابت‌پذیری و ارتباطات بین‌المللی را در سراسر جهان توسعه داده است (ایکسی^۳، ۲۰۱۸).

در چین، دانشگاه تراز جهانی به یک موضوع موردپسند و محبوب گفتمان‌ها تبدیل شده است. این مفهوم تقریباً به رتبه‌بندی‌های بین‌المللی دانشگاه مرتبط است (دیم^۴ و همکاران، ۲۰۰۸). طبق گفته مورمن^۵ (۲۰۰۸)، رهبران دولت چین و مدیران ارشد دانشگاه از مدل نوظهور جهانی دانشگاه پژوهشی استقبال کرده و از تمامی هشت ویژگی‌های احصا شده آن اقتباس می‌کنند. در واقع، تلاش برای نیل به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری چین تعیین شده است. با عنایت به این‌که دانشگاه‌های تراز اول، به‌طور فزاینده‌ای قدرت کلی ملت‌ها را بازتاب می‌دهند، دولت چین اکنون متعهد شده است به‌طور راهبردی گروهی از دانشگاه‌ها که توانایی بالقوه برای ورود به لیگ تراز جهانی در یک دهه را دارند ارتقا داده و سرمایه‌گذاری لازم را بر روی آنها انجام دهد.

دولت مرکزی چین تصمیم گرفت تا چندین دانشگاه برتر پژوهشی را انتخاب نماید و با تأمین بودجه مناسب از آنها حمایت کند تا در صورت امکان در اسرع وقت به دانشگاه‌های تراز جهانی تبدیل شوند. در کل، راه‌های سریع کسب اثرات فوری در موسسات آموزش عالی با رتبه بالا وجود دارد، برای مثال، تشویق دانشگاهیان برای چاپ مقالات در مجلات بین‌المللی کشورهای غیرانگلیسی زبان، جذب اساتید چینی خارج از کشور و اساتید خارجی (دیم و همکاران، ۲۰۰۸؛ هازلکون^۶، ۲۰۰۹)، افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی و غیره (فیندلای^۷ و همکاران، ۲۰۱۲). افزون بر این، برخی موسسات برنامه اصلاحات درونی مدیریت، از جمله اصلاح فردی، ارزیابی عملکردمحور، استفاده بهینه از منابع

1 . Yang

2 . Marginson

3 . Xie

4 . Deem

5 . Moorman

6 . Hazelcon

7 . Findlay

و ارزش برای پول را تأکید می‌کنند (موهرمن و همکاران، ۲۰۰۸؛ موک و چیونگ^۱، ۲۰۱۱). با این وجود، همان‌گونه که یانگ^۲ (۲۰۰۰) بیان کرد، توأم با اصلاحات و بهبودبخشی‌های متعدد، همچنین از دانشگاه‌های چین انتظار می‌رود در عین مقاومت در برابر فشارهای جهانی شدن، پیشرفت‌هایی در بین‌المللی شدن در سال‌های آینده به‌وجود آورند. به منظور افزایش رقابت‌پذیری بین‌المللی دانشگاه‌های چین در تراز جهان، دولت چین اقدام به اجرای چند طرح و پروژه بزرگ از قبیل، پروژه ۲۱۱ و برنامه ۹۸۵ در راستای توانمندسازی برخی از مؤسسه‌های آموزش عالی خود برای تبدیل شدن به دانشگاه‌هایی در تراز جهانی کرد (رزمری دیم^۳ و همکاران، ۲۰۰۸).

پروژه ۲۱۱: این طرح در سال ۱۹۹۳ آغاز شد، و دولت تلاش کرد ۱۰۰ رشته و دانشگاه کلیدی را در قرن ۲۱ و از طریق تخصیص بودجه اضافی به موسسات آموزش عالی در جهت بهبود امکانات و تسهیلات پژوهشی و آموزشی توسعه دهد (شی^۴، ۲۰۰۹). طی چند سال اخیر با اجرای این طرح پیشرفت‌هایی از جنبه‌های مختلف در دانشگاه‌های منتخب اتفاق افتاد که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- افزایش ۶۱ درصدی نرخ ثبت نام دانشجویان کارشناسی در مؤسسه‌های آموزش عالی طرح ۲۱۱؛
- افزایش ۱۰۱ و ۱۰۸ درصدی نرخ ثبت نام دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری؛
- افزایش ۱۰۹ درصدی اعضای هیئت علمی با مدرک دکتری؛
- افزایش ۹۴ درصدی انتشارات در اس سی آی^۵، ای آی^۶ و آی اس تی پی^۷ در سال ۲۰۰۰ در مقایسه با سال ۱۹۹۵ (جان سادلک و لیو^۸، ۲۰۰۹).

پروژه ۹۸۵: این پروژه در سال ۱۹۹۸ اجرا شد و یکی از طرح‌های دولت چین برای تبدیل دانشگاه‌های پکن و شانگهای به دانشگاه‌هایی در تراز جهانی تا سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۵ بود (چننگ^۹ و همکاران، ۲۰۱۴).

زمانی که جیان زمین رئیس جمهور وقت چین در بزرگداشت صدمین سال تأسیس دانشگاه پکن به سخنرانی پرداخت، او اعلام کرد که چین باید با تلاش ملی چند دانشگاه تراز جهانی ایجاد کند. در نتیجه، دولت مرکزی منابع بیشتری را در مؤسسه‌های آموزش عالی طرح ۹۸۵ صرف کرد که باعث افزایش آنها از ۲ مؤسسه آموزش عالی در سال ۱۹۹۸ به ۳۸ مؤسسه آموزش عالی در سال ۲۰۰۶ بود. بنابراین از مجموع ۱۸۶۷ مؤسسه آموزش عالی در چین، کمتر از ۳ درصد آنها را مؤسسه‌های آموزش عالی طرح ۹۸۵ تشکیل داده بودند، با وجود این، بیش از ۵۰ درصد متقاضیان دکتری، آزمایشگاه‌ها، برنامه‌ها و رشته‌های ملی مهم و کلیدی در چین به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی وابسته به این طرح تعلق داشتند (سادلک و لیو، ۲۰۰۹).

تمایل به داشتن دانشگاه‌های رقابتی بین‌المللی انگیزه‌ای برای بهترین موسسات چین فراهم می‌کند تا از دانشگاه‌های اروپا و آمریکای شمالی، از برنامه درسی تا اقدام‌های مالی تا ساختارهای جدید حکمرانی، پیروی کنند. این نشان‌دهنده تغییر در چهارچوب مرجع در سیاست آموزش عالی است: استقبال پرشور از هنجارهای بین‌المللی، به‌ویژه سطوح بالای دانشگاه (یانگ^{۱۰}، ۲۰۱۴).

ژاپن

دولت ژاپن طرح دانشگاه‌های شاخص (گل سرسبد) را برای شناسایی چند دانشگاه بزرگ ژاپن به‌عنوان دانشگاه‌هایی در تراز جهانی راه‌اندازی کرد. با وجود این؛ سرمایه‌گذاری در نظام‌های دانشگاهی، در هر یک از دانشگاه‌های ژاپن به شدت تحت تأثیر رتبه برتر دانشگاه در رتبه‌بندی هفتگی و سالیانه دانشگاه‌های آسیا بود؛ به‌گونه‌ای که، دانشگاه‌های ژاپن جایگاه خود را در جداول لیگ منطقه‌ای و جهانی رو به افول یافتند. این موضوع پس از معیار قرار گرفتن رتبه‌بندی جهانی دانشگاه‌ها، باعث افزایش نگرانی دولت ژاپن در مورد جایگاه دانشگاه‌های خود در سطح جهان شد؛ بنابراین، اقدام‌های دولت ژاپن در ارتباط با پروژه دانشگاه‌های شاخص شامل موارد زیر بود:

- تخصیص منابع اضافی بیشتر برای ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجویی؛
- تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای شرکت در همکاری و مبادله‌های بین‌المللی (موک، ۲۰۱۶).

توجه روزافزون به ممارست‌های رتبه‌بندی جهانی، رهبران سیستم ژاپن را برای شرکت در همان کمپین "دانشگاه‌های تراز جهانی" ترغیب کرده است. یونزاوا^{۱۱} (۲۰۰۷) اظهار داشت که توسعه سیستم آموزش عالی ژاپن از اواخر قرن نوزدهم به‌طور گسترده تحت تأثیر

1 . Mok and Cheung
2 . Yang
3 . Rosemary Deem
4 . Shi
5 . SCI
6 . EI

7 . ISTP
8 . John Sadlock and Liu Nian Cai
9 . Cheng
10 . Yang
11 . Yonzawa

ابتکارات ملی بوده است و سرمایه‌گذاری‌های سخاوتمندانه دولت به میزان قابل توجهی به تسلط طولانی‌مدت دانشگاه‌های ژاپن در رده‌های بالای رتبه‌بندی سالانه دانشگاه‌های آسیا کمک کرده است. با این حال، دولت ژاپن با نگرانی از کاهش موقعیت خود در هر دو جدول لیگ دانشگاه‌های منطقه‌ای و جهانی، منابع اضافی را برای ارتقا همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو اختصاص داده است (فوروشیرو^۱، ۲۰۰۶؛ یونزاوا، ۲۰۰۷). همانطور که با راه‌اندازی "پروژه دانشگاه‌های برجسته" نشان داده شده است. مانند سایر جوامع آسیایی، دانشگاهیان در ژاپن نگرانی‌های خود را در مورد تمایز پی‌درپی میان دانشگاه‌های ژاپن ابراز کرده‌اند.

سنگاپور

دولت سنگاپور طرح دانشکده‌های جهانی را در راستای کمک به ارتقای جایگاه دانشگاه‌های خود اجرا کرد. بر این اساس در آغاز اقدام به شناسایی و دعوت از دانشگاه‌های پیشرو در سطح جهان برای راه‌اندازی پردیس شعبه بین‌الملل در برخی از شهرها یا ایالت‌های خود کرد. علاوه بر این دولت در راستای ارتقاء همکاری‌ها بین پژوهش‌گران مشهور جهان با پژوهش‌گران دانشگاه‌های سنگاپور نیز اقدام کرد. در مجموع اقدام‌های دولت سنگاپور در ارتباط با طرح دانشکده‌های جهانی شامل موارد زیر بود:

- راه‌اندازی پردیس‌های شاخه بین‌الملل مؤسسه‌ها و دانشگاه‌های تراز جهانی در کشور سنگاپور؛
- ارتقای همکاری‌های بین دانشگاهیان مشهور جهان و پژوهش‌گران دانشگاه‌های سنگاپور (موک^۲، ۲۰۱۶).

دانمارک

- در سال ۲۰۰۶ پایگاه تحقیقاتی عمومی خود را بازسازی کرد و ۲۵ دانشگاه و مؤسسه تحقیقاتی عمومی موجود را به هشت دانشگاه و سه مؤسسه تحقیقاتی ادغام کرد.

- سیستم بازسازی‌شده جدید شامل سه دانشگاه بزرگ است که به‌منظور رتبه‌بندی در بین بزرگترین‌های اروپا از نظر منابع و با هدف حفظ و جذب مستعدترین دانشجویان و محققان ایجاد شده‌اند، برنامه‌ریزی شده بود که دو سوم تحقیقات عمومی و آموزش دانشگاهی دانمارک در این سه دانشگاه جدید انجام شود و این سه دانشگاه بهتر از هم‌افزایی حرفه‌ای بهره ببرند، از امکانات تحقیقاتی دانمارک استفاده کنند و به سهم بیشتری از کمک‌های مالی تحقیقاتی اتحادیه اروپا دست یابند.

تایوان

در تایوان دولت متوجه شد که جهانی‌شدن رقابت میان مؤسسه‌های آموزش عالی را در سطح جهان سرعت بخشیده است؛ بنابراین در جهت بهبود رقابت جهانی در مؤسسه‌های آموزش عالی خود، دو هدف سیاسی و کلیدی مهم را در ظرف مدت ۵ سال پیشنهاد داد که شامل:

- قرار گرفتن بیش از یک دانشگاه تایوانی، در بین ۱۰۰ دانشگاه برتر جهان؛
- قرار گرفتن تایوان میان بالاترین رتبه‌ها در آسیا، دست‌کم در ۱۵ بخش کلیدی یا مراکز پژوهشی بین‌دانشگاهی بود. بنابراین برای تحقق این اهداف، وزارت آموزش تایوان و شورای ملی علوم به طور مشترک اقدام‌های زیر را انجام دادند:
- ارتقای تعالی آکادمیک دانشگاه‌ها؛
- بهبود زیرساخت‌های دانشگاه‌ها؛
- تقویت ظرفیت پژوهشی؛
- توسعه جداول لیگ دانشگاهی (به عنوان مثال، ایجاد نمایه استنادی علوم اجتماعی تایوان برای ارزیابی عملکرد آکادمیک دانشگاه‌های تایوان) (موک، ۲۰۱۶).

- افزایش قابل توجه بودجه برای مؤسسه آکادمی سینیکا^۳
- حدود ۱۲ درصد از بودجه تحقیق و توسعه در سال ۲۰۰۹ در تلاشی هماهنگ برای تقویت یک مؤسسه تحقیقاتی در تراز جهانی که می‌تواند تحقیقات پیشرو را انجام دهد و بهترین کارکنان و دانشجویان را از سراسر جهان جذب کند.
- برنامه «ارتقای تعالی دانشگاهی و توسعه مراکز تحقیقاتی در سطح جهانی» تایوان، ۵۰۰ میلیون دلار جدید تایوان را طی پنج سال از سال ۲۰۰۵ برای تمرکز بر تعداد کمی از مراکز برتر با حجم بحرانی برای غلبه بر چالشی که «تعداد بیش از حد دانشگاه‌ها و دپارتمان‌ها منابع تحقیقاتی و بودجه محدود را کاهش می‌دهند و رسیدن به هدف افزایش رقابت بین‌المللی را سخت‌تر می‌کنند.

هنک کنگ

1 . Furoshiro
2 . Ka Ho Mok

3 . Academia Sinica

دولت هنک کنگ بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی خود به عنوان روشی برای توزیع بودجه تحقیقاتی و کمک‌های مالی تأکید کرد؛ بنابراین در راستای نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی از سال ۱۹۹۰ آموزش عالی هنک کنگ تحت نظارت چند مرکز ارزیابی پژوهشی قرار گرفت. علاوه بر این، دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی در کشور هنک کنگ این واقعیت را پذیرفتند که در راستای اطمینان از کیفیت آموزش و کارایی اداری دانشگاه‌ها، کیفیت فرایند یاددهی-یادگیری، مدیریت و شیوه اجرای آن مورد بررسی قرار گیرد. در مجموع، دولت هنک کنگ در ارتباط با عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی خود در تراز جهانی اقدام‌های زیر را انجام داد:

- ایجاد مراکز ارزیابی پژوهشی در راستای نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها؛
- ایجاد مراکز تعالی پژوهشی؛
- افزایش مشارکت در پژوهش‌های بین‌المللی؛
- تأسیس شبکه‌های جهانی (رزماری دیم و همکاران، ۲۰۰۸).

کره جنوبی

تغییرات اولیه در ساختار آموزش عالی در سال ۱۹۹۵ با تصویب "طرح اصلاح آموزش ۳۱ مه" توسط دولت کره آغاز شد که مقررات‌زدایی، رقابت و بازاریابی در آموزش عالی را در اولویت قرار داد. در سال ۱۹۹۵، کره نیز عضویت خود را در سازمان تجارت جهانی به دست آورد، که این کشور را برانگیخت تا در سال ۱۹۹۶ "طرح اولیه برای باز کردن بازار آموزش عالی به کشورهای خارجی" را با این درک که آموزش عالی به یک کالای اقتصادی تبدیل شده است را اعلام کند. در چارچوب یک جامعه نوظهور دانش‌بنیان و «مدیریت دولتی جدید»، برنامه‌های بین‌المللی‌سازی بر اساس استانداردها و رقابت جهانی ایجاد شد (باین و کیم، ۲۰۱۱).

افزایش چشمگیر نرخ بیکاری به دلیل بحران اقتصادی، آگاهی از تحصیل را به عنوان یک معیار مهم در بازار کار در حال تغییر افزایش داد. بنابراین، از سال ۱۹۹۸، دولت کره برنامه‌هایی را برای گذار به اقتصاد دانش‌بنیان تنظیم کرده است. در کنار اهداف اقتصادی برای فراهم کردن شرایط برای «اقتصاد بازار»، سیاست‌های جدید اقتصاد مبتنی بر دانش مستقیماً بر چشم‌انداز آموزشی کره تأثیر گذاشته است. ابتکارهایی برای ایجاد محیط‌های بین‌المللی پردیس دانشگاهی، همزمان با ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی مؤسسات کره‌ای برای ایجاد امکان ظهور مؤسسات آموزش عالی «در تراز جهانی» اعلام شده است (مرگنر، ۲۰۱۱). متعاقباً، مؤسسات آموزش عالی در کره با استقلال، تنوع و تخصص بیشتر در بخش‌های دانشگاهی با هدف دستیابی به رقابت جهانی رونق یافتند (مون و کیم، ۲۰۰۱).

عامل مهم دیگری که بر تغییرات در آموزش عالی موثر بوده است، حول محور «خاکستری‌شدن جمعیت» است (کیم و همکاران، ۲۰۱۸). در حالی که پیری جمعیت به عنوان یک پدیده جهانی در نظر گرفته می‌شود، کره به عنوان یکی از سریع‌ترین جوامع پیری در جهان شناخته می‌شود. با توجه به پیامدهای جدی یک جامعه سالخورده، انتظار می‌رود مؤسسات آموزش عالی در آینده قابل پیش‌بینی شاهد کاهش پیوسته تعداد دانشجویان فارغ التحصیل شوند. چنین پیامدهایی دولت کره را بر آن داشته است که هم بر ارتقای مشخصات و هم بهبود کیفیت مؤسسات آموزش عالی برای حفظ موفقیت‌آمیز منابع انسانی موردنیاز برای اقتصاد مبتنی بر دانش تمرکز کند (لی، ۲۰۱۲).

دولت کره جنوبی در پاسخ به تقاضاهای اقتصاد دانش جهانی، اقدام به شناسایی ضعف‌های متعدد نظام آموزش عالی خود کرد. در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته و استانداردهای جهانی، مؤسسات آموزش عالی کره جنوبی از توانایی علمی پایین‌تری برخوردار بودند. لذا برای افزایش رقابت جهانی، دولت پروژه‌های دانشگاه تراز جهانی و اصلاح نظام آموزش عالی را تحت عنوان BK21^۴ برای اولین بار در سال ۱۹۹۹ و بار دیگر در سال ۲۰۰۶ آغاز کرد (کانگ، ۲۰۱۵). اهداف این پروژه‌ها افزایش سرمایه انسانی با کیفیت، ارتقاء مشارکت و همکاری بین آموزش، پژوهش، دانشگاه و صنعت و نیز بهبود فعالیت‌های بین‌المللی‌سازی در دانشگاه‌های کره جنوبی بود (چئنگ و همکاران، ۲۰۱۴). تا اواسط دهه ۱۹۹۰ ایجاد دانشگاه تراز جهانی مورد توجه دولت و به‌طور کلی جامعه کره نبود. کیفیت کلی مؤسسات آموزش عالی و سطح توسعه اقتصادی در کره، در آن زمان، در حد و سطح رقابت جهانی در بازار آموزش عالی نبود. با این حال، با رشد مستمر اقتصادی که از طریق دمکراتیزه کردن سیاسی و توسعه سریع نظام آموزش عالی در طول دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ پشتیبانی می‌شد، تولید ناخالص کره در سال ۱۹۹۶ رتبه یازدهم جهان را به خود اختصاص داد.

در این راستا، ظرفیت اقتصادی و آموزشی کره برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی در اواسط دهه ۱۹۹۰ به بلوغ رسیده است. اگرچه کره به شدت تحت تأثیر بحران مالی آسیا در اواخر دهه ۱۹۹۰ قرار گرفت، اما متناقضاً زمینه را برای حمایت اجتماعی قوی از اصلاحات آموزشی برای بهبود اقتصادی در این بحران پیدا کرد. این حمایت به اندازه کافی نیرومند بود که دولت را قادر می‌کرد تا سیاست خود را برای ایجاد

1 . Kim

2 . Mergner

3 . Moon

4 . Brain Korea 21

دانشگاه‌های تراز جهانی با تمرکز منابع مالی محدود در چند دانشگاه منتخب اجرا کند. پیش از بحران مالی، سابقاً، این امر با مقاومت شدید جامعه دانشگاهی محافظه‌کار مواجه شد، جایی که توزیع برابر اعتبار عمومی درخواست شده بود (باین و همکاران، ۲۰۱۳). در همین دوره بود که کشورهای تازه صنعتی شده در آسیا، از جمله کره، فشار چشمگیری را برای توسعه ظرفیت خود برای تولید دانش و فناوری تجربه کردند. انگیزه کره برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی، صرفاً به عنوان یک سیاست آموزشی نبود، بلکه به همان اندازه یا مهمتر، تلاشی برای دستیابی به استقلال فناوری از اقتصادهای پیشرفته، با توسعه فناوری‌های پیشرفته و منابع انسانی در حوزه داخلی بود (هانسون^۱، ۲۰۰۶). همزمان، محبوبیت روزافزون رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهانی از اوایل سال ۲۰۰۰، تلاش‌های کشور کره برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی را تسریع کرده است. در سطح جهانی، رتبه‌بندی دانشگاه‌ها یک تصویر برند قدرتمند از آموزش عالی کره ارائه می‌کند (باین و همکاران، ۲۰۱۳).

کره علاوه بر رشد کمی آموزش، در کیفیت آموزش خود نیز دستاوردهای بزرگی داشته است. کره یکی از برترین کشورها در آزمون‌های موفقیت بین‌المللی مانند PISA و TIMSS بوده است. دولت کره همچنین سرمایه‌گذاری زیادی در تحقیق و توسعه از طریق تأمین مالی تحقیقات دانشگاهی انجام داده است که به منجر رشد سریع بهره‌وری پژوهشی در دانشگاه‌های کره شده است (شین و زانگ^۲، ۲۰۱۳). این رشد چشمگیر در آموزش را می‌توان اولین جهش به سمت آموزش "تراز جهانی" در کره دانست (کیم و چو، ۲۰۱۴). با این وجود کره در مسیر آموزش تراز جهانی با چالش‌های زیادی روبرو است. اگرچه آموزش تراز جهانی اغلب با توجه به عملکرد بالا در آزمون‌های موفقیت بین‌المللی تعریف می‌شود، اما تعالی آموزش باید فراتر از نمرات آزمون دانشجویان باشد (لوین، ۲۰۱۲).

کانادا

- دانشگاه‌های پیشرو از دولت می‌خواهند منابع را برای حمایت مؤثرتر از دانشگاه‌های با عملکرد بالا متمرکز کنند.
- برنامه اقدام اقتصادی در پاسخ به رکود اقتصادی، ۲ میلیارد دلار بودجه دولتی را برای توسعه و بهبود زیرساخت‌های تحقیق و آموزش در مؤسسات آموزش پس از متوسطه کانادا فراهم می‌کند.
- بودجه ۲۰۱۱ افزایش مداوم کمک‌های مالی تحقیقاتی و بودجه بیشتر را برای پوشش هزینه‌های غیرمستقیم تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن اعلام کرد.
- تخصیص ۱۵۹/۱ میلیون دلار در سپتامبر ۲۰۰۹ برای ۱۸۱ کرسی تحقیقاتی کانادا در ۴۵ دانشگاه کانادا، و به دنبال آن ۵۳/۵ میلیون پوند دیگر طی پنج سال در بودجه ۲۰۱۱. این برنامه برای جذب بهترین استعدادها از کانادا و سراسر جهان طراحی شده است، و به دانشگاه‌های کانادا کمک می‌کند تا به دستاوردهای بین‌المللی برسند. تعالی پژوهشی در پاسخ به افزایش بودجه دولت فدرال و استانی برای ساخت یک موقعیت حیاتی.
- انبوه تخصص؛ کانادا اکنون در حال تجربه یک افزایش مغز است، نه فرار مغزها، و یک "رنسانس در تحقیقات و آموزش عالی".

سوئد

- لایحه تحقیق و نوآوری در سال ۲۰۰۸ بزرگترین افزایش بودجه تحقیقاتی در تاریخ سوئد یعنی ۱۵ میلیارد کرون سوئد در طول چهار سال را فراهم کرد.
- تا پایان سال ۲۰۱۲ انتظار می‌رود این افزایش در مقایسه با سطح سال ۲۰۰۸ به ۲۰ درصد برسد که سرمایه‌گذاری دولت در تحقیق و توسعه را بسیار بالاتر از هدف ۱ درصد تولید ناخالص داخلی خواهد رساند.
- اکثر بودجه اضافی مستقیماً از طریق سرمایه‌گذاری‌های راهبردی و افزایش کمک‌های بلاعوض به دانشگاه‌ها اختصاص می‌یابد که بیشتر بر اساس کیفیت و حجم تحقیقات متمرکز می‌شوند.

آلمان

- "طرح ابتکار تعالی" را برای افزایش رقابت بین‌المللی معرفی کرد.
- بودجه برای این امر در سال ۲۰۰۹، ۳۰ درصد افزایش یافت که در مجموع تا سال ۲۰۱۷ به ۲/۷ میلیارد یورو رسید، برای ۳۷ خوشه تعالی برای ترویج تحقیقات سطح بالا و ۹ دانشگاه منتخب.
- بسته محرک اقتصادی حدود ۱۷ میلیارد یورو در اختیار مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی قرار می‌دهد تا تعمیرات ضروری را در املاک خود انجام دهند.

¹ . Hanson

² . Shin and Jang

- بودجه فدرال برای آموزش و پژوهش در سال ۲۰۱۱ حدود ۷۸۹ میلیون یورو افزایش یافته است - یا بیش از ۷/۲ درصد در مقایسه با سال ۲۰۱۰.

فرانسه

- نیکلا سارکوزی گفت: "هدف بسیار ساده است: ما بهترین دانشگاه‌های جهان را می‌خواهیم."
- بخش آموزش عالی محور اصلی طرح محرک است و ۱۱ میلیارد یورو شامل ۷/۷ میلیارد یورو "طرح ابتکار تعالی" (IDEX) برای ایجاد ۱۰ پردیس که موسسات پیشرو را برای رقابت با بهترین دانشگاه‌های جهان گرد هم می‌آورد، دریافت خواهد کرد.
- ۸ میلیارد یورو دیگر نیز برای تحقیقات سرمایه‌گذاری خواهد شد.
برای سال ۲۰۱۲ قرار بود بودجه آموزش عالی را ۲/۵ درصد (۳۷۳ میلیون یورو) افزایش دهند. در همان سال، دانشگاه‌ها از ۱۶۷ میلیون یورو سرمایه‌گذاری اضافی به عنوان بخشی از ۵ میلیارد یورو "پردیس عملیاتی" برای سرمایه‌گذاری در پردیس‌های دانشگاهی برتر بهره‌مند خواهند شد. وزارتخانه متبوع عنوان کرد "سرمایه‌گذاری در آموزش عالی و تحقیقات بهترین پاسخ برای حل بحران است".

اسپانیا

با وجود اصلاحات اخیر در نظام سیاسی اسپانیا، بستر سیاسی کشور اسپانیا به نسبت بورکراتیک است و برای شکل‌گیری دانشگاه‌های تراز جهانی هنوز مناسب نیست. علاوه بر این، بستر اقتصادی اسپانیا نمی‌تواند به‌طور خاص مبتنی بر اقتصاد دانش باشد و همچنین نمی‌تواند پژوهش و نوآوری را در سطح بالا تسهیل کند، مگر این که دانشگاه‌های این کشور سعی کنند بر موانع موجود به منظور تبدیل شدن به دانشگاه‌های بین‌المللی و تراز جهانی غلبه کنند. به عنوان نمونه دانشگاه تکنولوژی والنسیا برای تبدیل شدن به دانشگاهی در تراز جهانی فرایندی را آغاز کرد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹) که براساس آن، راهبردهای زیر اجرا شد:

- **بین‌المللی‌شدن:** از طریق تأسیس پردیس‌های شعبه بین‌الملل در کشورهای اسپانیایی زبان از قبیل آرژانتین، کلمبیا، مکزیک، کوبا، اروگوئه، همچنین برگزاری دوره‌های کارشناسی ارشد در برزیل، شیلی، ونزوئلا، کاستاریکا، نیکاراگوئه، هندوراس برای جذب دانشجویان بین‌المللی (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).
- **پژوهش و نوآوری:** پژوهش و نوآوری مهمترین راهبرد برای تبدیل دانشگاه تکنولوژی والنسیا به دانشگاهی در تراز جهانی بود. بر این اساس دانشگاه والنسیا راهبرد داخلی خود را بر مبنای حمایت از توسعه منطقه‌ای، توسعه انتقال فناوری و تبدیل شدن به موتوری برای توسعه منطقه‌ای تعریف کرد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).
- **مرکز آموزش مداوم:** دانشگاه والنسیا مرکز آموزش مداوم را در راستای پشتیبانی و مدیریت دوره‌های آموزشی راه‌اندازی کرد. این مرکز بین‌المللی است و دوره‌هایی را در خیلی از کشورها به خصوص کشورهای آمریکای لاتین نیز ارائه می‌دهد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

- **پشتیبانی از کارآفرینی:** مؤسسه ایجاد و توسعه کارآفرینی که توسط دانشگاه تکنولوژی والنسیا ایجاد شده است، برنامه رایگانی برای حمایت و پشتیبانی از طرح‌های کارآفرینانه برخاسته از دانشگاه دارد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).
- **خدمات اشتغال:** هدف این مرکز، پیوند بین دانش‌آموختگان دانشگاه تکنولوژی والنسیا با بازار کار است. از جمله فعالیت‌های مرکز خدمات اشتغال، ارتقای کارآموزی در شرکت‌های دولتی و مدیریت پیشنهادهایی درباره اشتغال و تقاضاها برای دانش‌آموختگان است (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

روسیه

- دولت روسیه پس از تشخیص عملکرد نسبتاً ضعیف دانشگاه‌های خود در آموزش عالی جهانی، یک سری اصلاحات را در سال ۱۹۹۰ آغاز کرد که شامل طرح‌هایی از قبیل طرح دانشگاه نوآورانه، طرح دانشگاه‌های فدرال، ملی و دانشگاه تحقیقاتی بود. این طرح‌ها بر تقویت ظرفیت پژوهشی متمرکز بودند. رئیس جمهور وقت روسیه در پایان سال ۲۰۱۲ فرمانی را در همین راستا و با هدف رساندن حداقل پنج دانشگاه روسیه به جمع ۱۰۰ دانشگاه برتر رتبه‌بندی جهانی تا سال ۲۰۲۰ صادر کرد (چنگ و همکاران، ۲۰۱۴).
- ابتکارات دولتی روسیه با هدف افزایش عملکرد تحقیقاتی به‌طور رسمی در سال ۲۰۱۲ اعلام شد، زمانی که دولت هدف خود را برای افزایش سهم روسیه از تولید تحقیقات جهانی به ۲/۴۴ درصد تعیین کرد (موند و همکاران، ۲۰۱۸). راه‌اندازی پروژه ۵-۱۰ در سال ۲۰۱۳ مهمترین ابتکار دولتی برای این رویکرد در نظر گرفته شد. هدف اصلی این پروژه منعکس‌کننده جاه‌طلبی است که طبق رتبه‌بندی‌های بین‌المللی، حداقل پنج دانشگاه روسیه تا سال ۲۰۲۰ در میان دانشگاه‌های برتر قرار گیرند (شیبانوا و همکاران، ۲۰۱۸). پروژه

1 . Jan Sadlak and Liu Nian Cai

۱۰۰-۵ نسخه‌ای از ابتکارات تعالی در آموزش عالی است که در سراسر جهان معرفی شده است. مانند سایر سیستم‌های ملی، چالش‌های جدید با تغییر ترتیبات حاکمیتی منجر به بازاندیشی قوانین رسمی در هر دو سطح نهادی و سیستمی شده است.

آمریکا

- تحت ریاست جمهوری اوباما، ایالات متحده به‌طور قابل ملاحظه‌ای سرمایه‌گذاری خود را در تحقیق و توسعه افزایش داده است تا شرایط را برای بهبود اقتصادی سریع و پایدار ایجاد کند. منطق آنها این است که سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، بلوک‌های سازنده اساسی بهره‌وری و رشد اقتصادی بلندمدت را تضمین می‌کند و این امر به محض شروع بهبود اقتصادی، رشد اقتصادی قوی‌تر و پایدارتر را به دنبال خواهد داشت.

- پیشنهاد رئیس جمهور برای بودجه ایالات متحده برای سال مالی ۲۰۱۳ حتی با کاهش سطح بودجه کل هزینه‌های اختیاری آموزش و پرورش را ۲/۵ درصد یا ۱/۷ میلیارد دلار، بالاتر از سطح مصوب ۲۰۱۲، و سطح سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه غیردفاعی را ۵ درصد از سطوح سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ افزایش می‌دهد. این "تعهد رئیس جمهور به دو برابر شدن بودجه برای نهادهای تحقیقاتی اساسی" را حفظ می‌کند، از جمله ۷/۴ میلیارد دلار برای بنیاد ملی علوم، افزایش ۳۴۰ میلیون دلاری بالاتر از سطح مصوب ۲۰۱۲، و حفظ سرمایه‌گذاری ۳۰/۷ میلیارد دلاری در موسسه ملی بهداشت.

- قانون بازایی و سرمایه‌گذاری مجدد آمریکا (ARRA) که در سال ۲۰۰۹ تصویب شد، شامل یک بسته محرک مالی شامل ۲۱/۵ میلیارد دلار برای تحقیق و توسعه فدرال بود. از این بسته محرک مالی شامل ۱۱/۵ میلیارد دلار برای تحقیقات پایه در علوم بنیادی و مهندسی و ۱/۵ میلیارد دلار برای نوسازی تأسیسات تحقیقاتی دانشگاه بود. افزایش متمرکز منابع برای تحقیقات پایه و زیرساخت‌های تحقیقاتی نشان‌دهنده تعهد به سلامت بلندمدت پایگاه تحقیقاتی ایالات متحده است.

- رئیس‌جمهور اوباما در سخنرانی خود در سال ۲۰۱۲ بر تعهد خود به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به عنوان ابزاری برای ایجاد رشد اقتصادی تأکید کرد:

«نوآوری همچنین نیازمند تحقیقات اساسی است. امروزه، اکتشافاتی که در آزمایشگاه‌ها و دانشگاه‌های ما با بودجه فدرال انجام می‌شود، می‌تواند منجر به درمان‌های جدیدی شود که سلول‌های سرطانی را از بین می‌برد اما سلول‌های سالم را دست نخورده می‌گذارد. جلیقه‌های سبک وزن جدید برای پلیس و سربازان که می‌توانند هر گوله‌ای را متوقف کنند. نباید از این سرمایه‌گذاری‌ها در بودجه غافل شد. اجازه ندهید کشورهای دیگر در مسابقه آینده برنده شوند. پشتیبانی از همان نوع تحقیق و نوآوری که منجر به تراشه کامپیوتر و اینترنت شد و تسری آن به مشاغل جدید آمریکایی و صنایع جدید آمریکایی.»

ب) تفسیر

در مرحله تفسیر (ارزیابی و برآورد)، اطلاعات مرحله قبل مورد تحلیل قرار گرفت. در واقع این مرحله جمع‌بندی پژوهش‌گر و تحلیل گذاشتن بر روی اطلاعات است.

چین: برنامه‌های کشور چین برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی طرح ۲۱۱ و طرح ۹۸۵ بود. در راستای این برنامه‌ها، اقدام‌هایی را صورت داد که عبارتند از: استقبال رهبران دولت چین و مدیران ارشد دانشگاه از مدل نوظهور جهانی دانشگاه پژوهشی؛ نیل به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری چین؛ حمایت دولت مرکزی چین از چندین دانشگاه برتر پژوهشی منتخب با تأمین بودجه مناسب؛ تشویق دانشگاهیان برای چاپ مقالات در مجلات بین‌المللی کشورهای غیرانگلیسی زبان؛ جذب اساتید برگشته از خارج و اساتید خارجی؛ افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی؛ تأکید بر انجام برنامه اصلاحات درونی مدیریت، از جمله اصلاح فردی، ارزیابی عملکرد محور، استفاده بهینه از منابع، و ارزش برای پول از سوی برخی موسسات؛ بهسازی اعضای هیئت علمی از طریق جذب اعضای هیئت علمی بین‌المللی؛ ترویج بین‌المللی‌شدن؛ تشویق پژوهش میان‌رشته‌ای و تعالی در پژوهش؛ توسعه آموزش بین‌المللی؛ توسعه شعب بین‌المللی پردیس‌های دانشگاهی. **ژاپن:** طرح دانشگاه‌های گل سرسبد (شاخص) و طرح جهانی ۳۰ از جمله برنامه‌های ژاپن بود. برای تحقق این برنامه‌ها اقدام‌های زیر را انجام دادند: تخصیص منابع اضافی بیشتر برای ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو؛ تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای شرکت در همکاری و مبادله‌های بین‌المللی؛ تخصیص بودجه به‌صورت رقابتی؛ ایجاد مراکز جهانی تعالی؛ تأسیس مرکز تحقیقات بین‌المللی برتر جهانی. **سنگاپور:** سنگاپور برنامه طرح دانشکده‌های جهانی را برای این امر مهم انتخاب کرد. به این منظور اقدام‌های مانند؛ راه‌اندازی پردیس‌های شاخه بین‌الملل مؤسسه‌ها و دانشگاه‌های تراز جهانی در کشور سنگاپور؛ ارتقای همکاری‌های بین دانشگاهیان مشهور جهان و پژوهش‌گران دانشگاه‌های سنگاپور را جزو اولویت‌های سیاستی و اجرایی خود قرار داد. **دانمارک:** برنامه دانمارک، طرح دانشگاه جهانی بود که در این راستا اقدام‌های زیر را انجام داد: بازسازی و ادغام موسسات تحقیقاتی عمومی و تبدیل آنها به

هشت دانشگاه و سه مؤسسه تحقیقاتی؛ انجام دو سوم تحقیقات عمومی و آموزش دانشگاهی در این سه دانشگاه تازه تأسیس؛ تجهیز دانشگاه‌های منتخب از نظر منابع مختلف با هدف حفظ و جذب مستعدترین دانشجویان و محققان به‌منظور رتبه‌بندی در بین بزرگترین‌های اروپا. **تایوان:** برنامه تایوان برای دانشگاه تراز جهانی طرح اهداف سیاسی دوگانه بود. به این منظور به ارتقای عالی آکادمیک دانشگاه‌ها؛ بهبود زیرساخت‌های دانشگاه‌ها؛ تقویت ظرفیت پژوهشی؛ توسعه جداول لیگ دانشگاهی؛ افزایش قابل توجه بودجه برای مؤسسه آکادمی سینیکا؛ ارتقای عالی دانشگاهی و توسعه مراکز تحقیقاتی در سطح جهانی بر تعداد کمی از مراکز برتر توجه ویژه نمودند. **هنک کنگ:** طرح عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی برنامه هنک کنگ برای دانشگاه تراز جهانی بود. ایجاد مراکز ارزیابی پژوهشی در راستای نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها؛ ایجاد مراکز عالی پژوهشی؛ افزایش مشارکت در پژوهش‌های بین‌المللی؛ تأسیس شبکه‌های جهانی از جمله اقدام‌های بودند که در این راستا مورد توجه قرار دادند. **کره جنوبی:** طرح اصلاح آموزش، پروژه‌های BK۲۱ در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۶ برنامه‌های کره جنوبی برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی بود. بنابراین اقدام‌های زیر را در دستور کار خود قرار دادند: اجرای برنامه‌های مقررات‌زدایی، رقابت‌پذیری و بازاریابی در آموزش عالی؛ توصیف آموزش عالی به عنوان یک کالای اقتصادی؛ ایجاد برنامه‌های بین‌المللی‌سازی بر اساس استانداردها و رقابت جهانی؛ طرح‌ریزی ابتکاراتی برای ایجاد محیط‌های بین‌المللی پردیس دانشگاهی، همزمان با ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی مؤسسات؛ اعطای استقلال، تنوع‌بخشی و تخصص‌محوری بیشتر به مؤسسات آموزش عالی در بخش‌های مختلف دانشگاهی با هدف دستیابی به رقابت جهانی؛ حمایت اجتماعی قوی از اصلاحات نظام آموزشی برای بهبود نظام اقتصادی کره؛ ارتقای بهره‌وری پژوهشی با افزایش سرمایه‌گذاری و تأمین مالی در تحقیقات دانشگاهی؛ توسعه ظرفیت‌های تولید دانش و فناوری. **کانادا:** طرح عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برنامه کانادا بود. به این منظور فعالیت‌ها و اقدام‌های زیر را در دستور کار خود قرار دادند: متمرکز نمودن منابع برای حمایت مؤثرتر دولت از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی؛ فراهم نمودن برنامه اقدام اقتصادی برای توسعه و بهبود زیرساخت‌های تحقیق و آموزش در مؤسسات آموزش عالی؛ افزایش مداوم کمک‌های مالی تحقیقاتی و بودجه بیشتر برای پوشش هزینه‌های غیرمستقیم تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن؛ تخصیص بودجه مناسب برای جذب بهترین استعدادها از کانادا و سراسر جهان؛ حمایت از نخبگان و متخصصان پژوهشی و آموزشی. **سوئد:** برنامه سوئد برای تراز جهانی طرح عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بود. در این راستا، تصویب لایحه تحقیق و نوآوری؛ افزایش مستمر بودجه و حمایت مالی دولت در حوزه تحقیق و توسعه؛ تخصیص بودجه اضافی مستقیماً از طریق سرمایه‌گذاری‌های استراتژیک و افزایش کمک‌های بلوکی به دانشگاه‌های متمرکز بر کیفیت تحقیقات، جزو اقدام‌های سیاستی و اجرایی قرار گرفتند. **آلمان:** طرح/ابتکار تعالی دانشگاهی در آلمان مورد توجه قرار گرفت. در این ارتباط، اقدام‌هایی مانند افزایش بودجه دانشگاه‌های منتخب جهت ترویج تحقیقات در سطح عالی؛ تخصیص بسته محرک اقتصادی و قرار دادن آن در اختیار مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی به‌منظور نوسازی و بازسازی تجهیزات و امکانات خود؛ افزایش بودجه فدرال برای حوزه‌های آموزش و پژوهش در دستو کار قرار گرفت. **فرانسه:** برنامه مورد توجه فرانسه طرح/ابتکار تعالی دانشگاهی بود. به این منظور، اقدام‌های مانند ترسیم نیل به بهترین دانشگاه‌های جهان در برنامه‌ها و اسناد بالادستی؛ طرح ابتکار تعالی مؤسسات پیشرو برای رقابت با بهترین دانشگاه‌های جهان؛ افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیقات مورد توجه قرار گرفتند. **اسپانیا:** طرح دانشگاه تراز جهانی برنامه اسپانیا برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی بود. برای تحقق این برنامه اقدام‌هایی مانند بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌ها؛ توجه ویژه به پژوهش و نوآوری؛ تأسیس مرکز آموزش مداوم در راستای پشتیبانی و مدیریت دوره‌های آموزشی؛ ایجاد مؤسسه و توسعه کارآفرینی برای حمایت و پشتیبانی از طرح‌های کارآفرینانه برخاسته از دانشگاه؛ ایجاد مراکز خدمات اشتغال به منظور ایجاد پیوند بین دانش‌آموختگان دانشگاه با بازار کار را مورد توجه ویژه قرار دادند. **روسیه:** طرح دانشگاه نوآور برنامه انتخابی روسیه برای تراز جهانی بود. در این راستا اقدام‌هایی مانند: طرح دانشگاه‌های تحقیقاتی؛ تقویت و تعالی پژوهش و فناوری؛ بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌ها؛ بهبود رقابت‌پذیری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی؛ بازتولید دانش در تراز جهانی مورد توجه قرار گرفت. **آمریکا:** برنامه آمریکا برای دانشگاه تراز جهانی، طرح دانشگاه‌های تحقیقاتی بود که اقدام‌های زیر را در این راستا انجام دادند؛ افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیق و توسعه؛ افزایش هزینه‌های اختیاری نظام‌های آموزشی؛ افزایش سطح سرمایه‌گذاری در تحقیقات و توسعه غیردفاعی؛ حفظ طرح دو برابر شدن بودجه برای آژانس‌های تحقیقاتی بنیادی از جمله برای بنیاد ملی علوم؛ قانون‌بازایی و سرمایه‌گذاری مجدد به‌صورت یک بسته محرک مالی برای تحقیق و توسعه فدرال؛ افزایش متمرکز منابع برای تحقیقات پایه و زیرساخت‌های تحقیقاتی؛ تعهد روسای جمهور کشور به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به عنوان ابزاری برای ایجاد رشد اقتصادی.

ج) هم‌جواری و مقایسه

طبق الگوی بردی، در مرحله هم‌جواری، اطلاعاتی که از مراحل ۱ و ۲ جمع‌آوری شده‌اند، طبقه‌بندی و در کنار هم قرار می‌گیرند تا چارچوبی برای مقایسه تشابهات و تفاوت‌های مورد پژوهش فراهم شود.

جدول ۱. توافق و تفاوت اقدام‌های مربوط به دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب

عنوان اقدام	ژاپن	کره جنوبی	کانادا	سوئد	آلمان	فرانسه	اسپانیا	روسیه	آمریکا
استقبال رهبران دولت و مدیران ارشد دانشگاه از مدل نوظهور دانشگاه جهانی	*	-	-	-	-	-	-	-	*
نیل به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری و اقتصادی دانشگاه	*	*	-	-	-	-	-	*	-
تأکید بر انجام برنامه‌های اصلاحی مدیریتی در آموزش عالی (اصلاح فردی، ارزیابی عملکردمحور، استفاده بهینه از منابع، مقررات‌زدایی، رقابت‌پذیری و بازاریابی)	*	*	-	-	-	-	-	-	-
اعطای استقلال، تنوع‌بخشی و تخصص‌محوری بیشتر به موسسات آموزش عالی	-	*	-	-	-	-	-	-	-
حمایت از نخبگان و متخصصان نظام آموزشی	-	*	*	-	-	-	-	-	-
توسعه جداول لیگ دانشگاهی	-	-	-	-	-	-	-	-	*
حمایت مالی مناسب دولت از چندین دانشگاه برتر پژوهشی منتخب	*	-	*	*	-	-	-	*	*
افزایش و تخصیص رقابتی بودجه به دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی جهت حمایت همه‌حانه و اثربخش‌تر از فعالیت‌های آنان	-	-	-	*	*	-	-	-	*
تخصیص منابع بیشتر برای ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو	*	-	-	-	-	-	-	-	-
افزایش مداوم کمک‌های مالی و سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن	-	-	-	*	*	*	-	-	*
تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای تسهیم اطلاعات و مشارکت در مبادله‌های بین‌المللی	*	-	-	-	-	-	-	-	*
توسعه آموزش بین‌المللی و افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی در آن	*	-	-	-	-	-	-	-	*
ترویج و اجرای برنامه‌های بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها بر اساس استانداردها و رقابت‌های جهانی	*	-	-	-	-	-	*	*	-
جذب و بهسازی اعضای هیئت علمی از طریق جذب اعضای هیئت علمی بین‌المللی و اساتید برگشته از خارج	*	-	-	-	-	-	-	-	-
تشویق و حمایت از پژوهش‌های میان‌رشته‌ای	*	-	-	-	-	-	-	-	-
تقویت و ارتقای نظام تعالی پژوهش و فناوری	*	-	-	-	-	-	*	*	-
افزایش مشارکت در پژوهش‌های بین‌المللی	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ارتقای کیفیت و بهره‌وری تحقیقات دانشگاهی	-	-	-	*	*	-	-	-	-
توسعه ظرفیت‌های تولید و بازتولید دانش، نوآوری، پژوهش و فناوری در تراز جهانی	-	-	-	*	*	-	*	*	-
ایجاد و توسعه مراکز تعالی تحقیقات بین‌المللی برتر جهانی	-	-	-	*	*	-	-	-	*
ایجاد و توسعه محیط‌ها و پردیس‌های شاخه بین‌المللی دانشگاه‌های تراز جهانی	*	-	-	-	-	-	-	-	*

تحلیل تطبیقی نظام دانشگاه تراز جهانی (برنامه‌ها، اقدامات، مضامین)

تعالی پژوهش	افزایش مشارکت در پژوهش‌های بین‌المللی
	ارتقای کیفیت و بهره‌وری تحقیقات دانشگاهی
	توسعه ظرفیت‌های تولید و بازتولید دانش، نوآوری، پژوهش و فناوری در تراز جهانی
	ایجاد و توسعه مراکز تعالی تحقیقات بین‌المللی برتر جهانی
	ایجاد و توسعه محیط‌ها و پردیس‌های شاخه بین‌الملل مؤسسه‌ها و دانشگاه‌های تراز جهانی
توسعه زیرساخت‌های دانشگاهی	بازسازی و بهبود زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها
	ایجاد مراکز ارزیابی پژوهشی در راستای نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها
	تاسیس مرکز آموزش مداوم در راستای پشتیبانی و مدیریت دوره‌های آموزشی
	ایجاد مؤسسه و توسعه کارآفرینی برای حمایت و پشتیبانی از طرح‌های کارآفرینانه برخاسته از دانشگاه
	ایجاد مراکز خدمات اشتغال به منظور ایجاد پیوند بین دانش‌آموختگان دانشگاه با بازار کار
	تأسیس شبکه‌های جهانی
تعالی آموزش	ارتقای تعالی آکادمیک دانشگاه‌ها
	بهبود و تضمین کیفیت آموزشی مؤسسات

بنابراین، با توجه به نتایج حاصل از جدول ۲ و در نظر گرفتن کدهای محوری حاصل از اسناد دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب، مولفه‌های مناسبی برای ایجاد دانشگاه تراز جهانی در نظام آموزش عالی ایران استخراج شد. این مولفه‌ها عبارت است از: تحول مدیریتی، حمایت مالی، بین‌المللی‌شدن، تعالی پژوهش، توسعه زیرساخت‌های دانشگاهی، تعالی آموزش.

بحث و نتیجه‌گیری

ما در دورانی زندگی می‌کنیم که توسط اعداد اداره می‌شود (اوزگا، ۲۰۰۸؛ بال، ۲۰۱۵). با نیروهای تشدید شده جهانی‌شدن و نئولیبرالیسم، آموزش عالی تبدیل به یکی از حوزه‌هایی شده است که برای تعالی و کارآمدی رقابت می‌کند، همان‌گونه که آن به عنوان کلیدی برای توسعه ملی و رشد بهره‌وری درک می‌شود (سالمی، ۲۰۰۹؛ توررئس و اسپاگورنسکی، ۲۰۰۲). بر این اساس نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها به عنوان موتور محرک توسعه پایدار و همه‌جانبه باید به انتظارات در سطوح متفاوتی از ملی یا بین‌المللی پاسخ دهند و حاصل این اقدام منجر به شکل‌گیری استعاره‌ای به نام دانشگاه تراز جهانی شده است. نهادی که باید ضمن پاسخ‌گویی به نیازهای توسعه‌ای در سطوح مختلف داخلی و ملی، بتواند پرچم‌دار و نشانگر توان رقابت یک کشور در سطح بین‌المللی باشد. بنابراین، در مباحث راهبردی نظام آموزش عالی تلاش برای دانشگاه تراز جهانی، در سرتاسر جهان برای دولت‌ها تبدیل به اولویت اول شده است. بنابراین توجه بیشتری برای ایجاد سنجش‌های تضمین کیفیت و الگوبرداری‌های بین‌المللی اختصاص داده شده است تا این‌که ارزیابی کند چگونه هر دانشگاهی با سیاست‌های جدیدی که برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی تأکید شده است، عمل می‌کند. در همین حال، مطالعات پژوهشی به تعداد کافی وجود دارد که به خوبی مستند کرده‌اند که چگونه این دستورالعمل‌های آموزشی/سیاستی ساخت دانشگاه‌های تراز جهانی بومی در سراسر جهان اجرا شده است (هونگ^۱، ۲۰۱۵؛ رهی^۲، ۲۰۱۱؛ وانگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۱؛ یانگ و ولج^۴، ۲۰۱۲).

بسیاری از کشورها در ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی مشارکت سلطه‌جویانه دارند که براساس حس ضرورت هدایت می‌شود، اعتقاد بر این‌که هیچ کشوری احساس نمی‌کند که بدون آن در اقتصاد دانش‌آموزی، بتواند فعالیت کند (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ مارگینسون، ۲۰۱۷). این احساس نیاز و ضرورت به مفهوم جهانی‌شدن که به نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها فشار می‌آورد تا به نیروهای برون‌زاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی پاسخ‌گو بوده و در جهت بهبود آنها اقدام نماید، مرتبط است (آلتباخ و نایت^۵، ۲۰۰۶). تحت تأثیر و نفوذ نیروهای مقاومت‌ناپذیر جهانی‌شدن، دولت‌های ملی و محلی، نظام‌ها و فرهنگ‌های سیاسی با محدودیت نماینده، بسته به توان و بافت اقتصادی و میزان توسعه‌یافتگی خود مواجه هستند. با این تعریف از جهانی‌شدن، همراه با تلاش برای دانشگاه‌های تراز جهانی، عمدتاً به‌وسیله دنیای آنگلساکسون^۶ تعریف شده است، برخی بر این اعتقاد هستند که هژمونی تحت سلطه ایالت متحده، به‌طور خاص در ارتباط با جداول لیگ، شاخص‌های استناد و نوع پژوهش که به عنوان جایگاه بالا محاسبه می‌شود، در حوزه جهانی آموزش عالی تقویت می‌شود (دیم و همکاران، ۲۰۰۸).

1. Huang

2. Rhee

3. Wang

4. Yang & Welch

5. Knight

6. Anglo-Saxon world

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که اکثر کشورهای مورد بررسی، کم و بیش، اقدام‌های مربوط به ایجاد دانشگاه تراز جهانی را شامل حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری در دانشگاه‌های برتر به‌ویژه در حوزه پژوهش، بهبود و تعالی پژوهشی، تعالی آموزشی و بین‌المللی شدن دانشگاه است را در سرفحه فعالیت‌های خود قرار داده‌اند. همچنین تحلیل داده‌ها نشان داد برخی از کشورها تحول مدیریتی را مانند استقبال مسئولین دولتی و دانشگاهی از مدل نوظهور دانشگاهی و قرار دادن آن به عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌گذاری‌ها در حوزه نظام دانشگاهی عنوان کرده‌اند. همچنین در برخی از کشورها به نوسازی و بازسازی زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی تأکید شده است.

از تجزیه و تحلیل موضوعی کاملاً آشکار است که دستیابی به جایگاه در سطح جهانی، به ویژه برای یک کشور در حال توسعه مانند ایران، با چالش‌های متعدد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و دانشگاهی، کار ساده‌ای نیست. شاید بتوان اولین جرقه رسمی توجه به دانشگاه‌های تراز بین‌المللی را در اسناد بالادستی کشور جست‌وجو کرد؛ به طوری که در تدوین مواد ۱۸ و ۲۰ (بند‌های ط و ۳) از قانون برنامه پنجم توسعه کشور، به صراحت بیان شده که دولت در ایجاد و تقویت مراکز علمی، تحقیقاتی و فناوری توانمند در تراز بین‌المللی و با امکانات خاص در شاخه‌های مختلف علوم و فنون بنیادی و راهبردی باید اقدام‌های لازم را انجام دهد و همچنین دولت از ده دانشگاه برتر وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و پنج دانشگاه برتر وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که دارای عملکرد برجسته در راستای گسترش مرزهای دانش و فناوری‌اند حمایت مالی و حقوقی و پشتیبانی ویژه کند (دفتر ریاست جمهوری ایران، ۱۳۹۰).

در پاییز سال ۱۳۹۶ بر اساس طرح آمایش آموزش عالی، ۱۲۰ دانشگاه توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دو گروه جامع و تخصصی و در چهار تراز عملکردی «بین‌المللی»، «ملی»، «منطقه‌ای» و «محلی» طبقه‌بندی و مأموریت‌های هر گروه متفاوت از سایر گروه‌ها تعریف شده است. مجموعه دانشگاه‌های دارای عملکرد در سطح تراز بین‌المللی، ۱۳ دانشگاه شامل ۷ دانشگاه جامع و ۶ دانشگاه تخصصی هستند. سیاست‌گذاران حوزه آموزش عالی کشور این دانشگاه‌ها را برترین دانشگاه‌های کشور می‌دانند که توانسته‌اند عملکردی در تراز جهانی از خود نشان دهند و بر این مبنا مأموریت‌هایی نظیر "توسعه علم و فناوری"، "گسترش مرزهای دانش" و «کمک به رفع چالش‌های ملی» را در دستور کار این دانشگاه‌ها قرار داده‌اند (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۶).

ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی یک راهبرد ملی است که توسط سیاست‌گذاران عالی کشور طراحی و راهبری می‌شود و بسیاری از دانشگاه‌های تراز جهانی نیز برای رتبه‌های بالای جهانی تلاش می‌کنند. بدون تردید دانشگاه تراز جهانی به عنوان اکسیری برای تضمین موفقیت در اقتصاد جهانی تقریباً در هر کشوری، مدنظر قرار می‌گیرد و غنی یا فقیر، بی‌سواد یا بالاترین تحصیلات، به این مفهوم علاقمند است. همان‌طور که آلتیخ (۲۰۰۴) هم توصیف می‌کند، همه دانشگاه تراز جهانی را می‌خواهند و هیچ کشوری احساس نمی‌کند که می‌تواند آن را بدون داشتن یک دانشگاه تراز جهانی انجام دهد. به هر حال، وجود دانشگاه تراز جهانی امروزه اجتناب‌ناپذیر است. جایگاه در نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها را وارد رقابت جهانی می‌کند و برآورده شدن جایگاه دانشگاه تراز جهانی مستلزم تلاش مضاعف و استفاده از برنامه‌ها و اقدام‌های کشورهای دارای تجارب است. تحلیل اقدام‌های کشورهای منتخب در ارتباط با دانشگاه تراز جهانی نشان داد شش مولفه تحول مدیریتی، حمایت مالی، بین‌المللی شدن، تعالی پژوهش، توسعه زیرساخت‌های دانشگاهی، تعالی آموزش برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی ضروری است. بنابراین، نظام آموزش عالی ایران برای ایجاد دانشگاه تراز جهانی علاوه بر توجه به مقتضیات جامعه خود، این مولفه‌ها را می‌تواند جز اولویت‌های سیاست‌گذاری و اجرایی قرار دهد. مجدداً به این نکته تأکید می‌شود در حوزه تضمین کیفیت و اعتبارسنجی نظام دانشگاهی، مولفه‌ای تحت عنوان دانشگاه متعالی (دارای کیفیت در تمامی ابعاد و تحقق کارا و اثربخش مأموریت، اهداف و انتظارات) به عنوان هدف و پرونداد مورد تأکید قرار می‌گیرد؛ اما در ذهن سیاست‌گذاران هر کشوری بدون توجه به درجه توسعه‌یافتگی آنها، نام بردن از یک یا چند دانشگاه آنها در رتبه‌بندی‌های جهانی و به عنوان دانشگاه سرآمد و متعالی در لیگ جهانی حائز افتخار است و این مسأله سیاست‌گذاران و راهبران نظام آموزش عالی را بر آن می‌دارد که با این خواست سیاست‌گذاران کشور همراهی و از طریق جلب حمایت‌های همه‌جانبه آنها، زمینه توسعه و قرار دادن دانشگاه‌های دارای قدمت، توان و منابع مناسب در لیست مورد توجه آنها و به تبع قرار گرفتن در لیست‌های دانشگاه‌های تراز جهانی قرار دهند. این اقدام بدون شک علاوه بر حس غرور ملی موجب تحریک برای تعالی کیفیت و نهادینه شدن آن می‌شود و باید با بررسی دانش و تجربیات جهانی، زمینه برای انجام و اجرای مناسب آن فراهم شود.

References

- Academic Ranking of World Universities. (2015). *Introduction, 6th International Conference on World-Class*.
- Alden, J., & Lin, G. (2004). *Benchmarking of the characteristics of a World Class University: Developing an international strategy at university le London: The UK Higher Education Leadership Foundation*.
- Allen, R.M. (2019). Commensuration of the globalized higher education sector: how university rankings act as a credential for world-class status in China”, *Compare a Journal of Comparative and International Education*, pp. 1-19, doi: 10.1080/03057925.2019.1686607.
- Altbach, P. G. (2003). The costs and benefits of world-class universities. *International Higher Education*, 33, 5–8.
- Altbach, P. G. (2004). *The costs and benefits of world-class universities*. *Academe*, 90(1), 20–23.
- Altbach, P. G. (2007). *Empire of knowledge and development*. In P. Altbach & J. Balán (Eds.) *World class worldwide: Transforming research universities in Asia and Latin America* (pp. 1-28). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Altbach, P. G. (2009). *Peripheries and centers: Research universities in developing countries*. In J. Sadlak & N. C. Liu (Eds.), *The world-class university as part of a new higher education paradigm: From institutional qualities to systemic excellence* (pp. 69–96). Bucharest and Cluj-Napoca: UNESCO-CEPES and Cluj University Press.
- Altbach, P. G., & Balan, J. (2007). *Transforming Research Universities in Asia and Latin America*. In P. G. Altbach & Jorge Balan (Eds.), *World Class Worldwide*. Baltimore, MD: Johns Hopkins Press.
- Altbach, P.G. and Salmi, J. (2011). *The Road to Academic Excellence: The Making of World-Class Research Universities*, New York: World Bank.
- Artyushina, I., and Troyan, V. (2009). Strategic Principles of Building World-Class Universities in the Russian Federation, In Jan Sadlak and Liu Nian Cai, *The World-Class University as Part of a New Higher Education Paradigm: From Institutional Qualities to Systemic Excellence*(Part II), UNESCO *European Centre for Higher Education Shanghai Jiao Tong University Cluj University Press*, pp.219.
- Bin Zakaria, Z. Bin Ahmad, A. and Norzaidi, M.D. (2009). Determining World Class University from the Evaluation of Service Quality and Students Satisfaction Level: An Empirical Study in Malaysia”, *International Journal of Scientific Research in Education*, 2(2), pp.59-66.
- Cheng, Y.; Wang, Q.; Liu, N.C. (2014). How world-class universities affect global higher education. In *How World Class Universities Affect Global Higher Education; Sense Publishers: Rotterdam, the Netherlands*, 2014; pp. 1–10. Available online: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6209-821-3_1 (accessed on 17 September 2018).
- Cohen, M., & March, J. (1974). *Leadership and Ambiguity: The American college president*, New York, Mc Grow- Hill.
- Da Wan, C. (2015). Is there a'Mid-Rank Trap'for Universities? *Journal of International and Comparative Education (JICE)*, 4(2), 52-66.
- Deem, R., Mok, K.-H., & Lucas, L. (2008). Transforming higher education in whose image? Exploring the concept of the ‘world-class’ university in Europe and Asia. *Higher Education Policy*, 21, 83–97 .
- Fazlagic, A. (2005). Measuring the intellectual capital of a university. OECD, conference on trends in management of human resources in H.E. www.oecd.org/edu/imhe/35322785.pdf. October, 02, 2012.
- Findlay, A.M.; King, R.; Smith, F.M.; Geddes, A.; Skeldon, R. World class? *An investigation of globalisation, difference and international student mobility*. *Trans. Inst. Br. Geogr.* 2012, 37, 118–131.
- Huang, F. (2015). Building the world-class research universities: A case study of China. *Higher Education*, 70, 203–215.
- Huang, F. (2018). Building the world-class research universities: A case study of China. *Higher Education*, 70, 203–215.
- Jiang, X.; Cheng, Y.; Wang, Q. *Transforming to Excellence: Ecole Polytechnique Federale de Lausanne (EPFL)*. *High. Educ. Policy* 2018, 21, 1–20.

- Kim, D.; Song, Q.; Liu, J.; Liu, Q.; Grimm, A. (2018). *Building world class universities in China: Exploring faculty's perceptions, interpretations of and struggles with global forces in higher education*. *Compare* 2018, 48, 92–109.
- Kim, D.; Song, Q.; Liu, J.; Liu, Q.; Grimm, A. (2018). Building world class universities in China: Exploring faculty's perceptions, interpretations of and struggles with global forces in higher education. *Compare*, 48, 92–109.
- Knight, J. (2013), "The changing landscape of higher education internationalization – for better or worse?", *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education*, Vol. 17 No. 3, pp. 84-90, doi: 10.1080/13603108.2012.753957.
- Lee, J. (2013). *Creating world-class universities: Implications for developing countries*. *Prospects* 43, 233–249 (2013). <https://doi-org.ezp3.semantak.com/10.1007/s11125-013-9266>
- Li, J. (2012). *World-class higher education and the emerging Chinese model of the university*, *Prospects*, 42(3), pp 319-339
- li,j.(2020). *Comprehensive Global Competence for World -Class Universities in China*. <http://www.springer.com/series/14177>
- Lo, W.Y.W. and Hou, A.Y.C. (2020). A farewell to internationalization? Striking a balance between global ambition and local needs in higher education in Taiwan. *Higher Education*, Vol. 80 No. 3, pp. 497-510, doi: 10.1007/s10734-019-00495-0.
- Manning, K., Kushnazarov, M. and Oleksiyenko, A. (2019). Contested meanings of international student mobility in Hong Kong and taiwan", *Educational Practice and Theory*, Vol. 41 No. 1, pp. 51-69, doi: 10.7459/ept/41.1.04.
- Marginson, S. (2011). *Global perspectives and strategies of Asia-Pacific universities. Paths to a World-class university: Lessons from Practices and Experiences*, (pp. 3–27). Rotterdam: Sense Publishers.
- Marginson, S. (2012). *Differnt roads to a shared goal: political and cultural variation in World-Class Universities, Building World-Class Universities: Different Approaches to a Shared Goal* (section1: Building World-Class Universities from a national/regional perspective), Rotterdam, Sense publishers, pp.12-15.
- Marginson, S. (2017). Global trends in higher education financing: The United Kingdom. *International Journal for Educational Development*. doi: 10.1016/j.ijedudev.2017.03.008.
- Mohrman, K. (2011). The emerging global model with Chinese characteristics. *High. Educ. Policy*, 21, 29–48.
- Mok K. H. (2005). *The quest for world-class university status: implications for sustainable development of Asianuniversities*. (15 April 2016). Available at: www.researchcghe.org/publications/working-paper/the-questfor-world-class-university-status-implications-for-sustainable-development-of-asian-universities/
- Mok K. H. (2016). The quest for world-class university status: implications for sustainable development of Asianuniversities. (15 April 2016). Available at: www.researchcghe.org/publications/working-paper/the-questfor-world-class-university-status-implications-for-sustainable-development-of-asian-universities.
- Mok, K.H. and Cheung, A.B.L. (2011). Global aspirations and strategizing for world-class status: New form of politics in higher education governance in Hong Kong', *Journal of Higher Education Policy and Management*, 33(3): 231–251.
- Ngok, K., & Guo, W. (2008). The Quest for World Class Universities in China: critical reflections. *Policy Futures in Education*. 6(5). pp545-557.
- Niland, J. (2007). *The challenge of building world- class universities*. The world class university and ranking: Aiming beyond status.
- Pan, S. Y. (2013). China's approach to the international market for higher education students: Strategies and implications. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 35(3), 249-263.
- Park, J. (2018). Researching higher education in Asia", in Jung, J., Horta, H. and Yonezawa, A. (Eds), *Higher Education in Asia: Quality, Excellence and Governance*, pp. 51-72, doi: 10.1007/978-981-10-4989-7.
- Patton, M.Q. (2015). *Qualitative researcgh & evaluation methods: Integrating theory and practice*. (Fourth edition). Thousand Oaks, California: SAGE publications, Inc.
- Rafati, F., Khandan, M., Sabzevari, S., and Nouhi, I. (2014). A comparative study of the curriculum of nursing doctoral course in Iran and Widener University. *Education in Medical Sciences*, 15(70), 568-555.

- Ramirez, F. O., & Tiplic, D. (2014). In pursuit of excellence? Discursive patterns in European higher education research. *Higher Education*, 67(4), 439–455. doi:10.1007/s10734-013-9681-1.
- Rosemeary et. al. (2008). Transforming Higher Education in Whose Image? Exploring the Concept of the World-Class University in Europe and Asia.
- Sadlak, J., & Liu, N. C. (2009). The world-class universities as part of a new higher education paradigm: From institutional qualities to systemic excellence. *Bucharest and Cluj-Napoca: UNESCO- CEPES and Cluj University Press*.
- Salmi, J. (2009). *The Challenge of Establishing World-Class Universities. Directions in development. Washington, D.C: the World Bank*. Also available at <http://portal.unesco.org/education/en/files/55825/12017990845Salmi.pdf/Salmi.pdf>
- Sanchez, P., Elena, S., & Castrillo, R. (2009). Intellectual capital dynamics in universities: a reporting model. *Journal of Intellectual Capital*, 10(2), pp. 307-324.
- Secundo, G., Margherita, A., Elia, G. & Passiante, G. (2010). Intangible assets in higher education & research: mission, performance or both? *Journal of Intellectual Capital*, 11(2), pp. 140-157
- Shattock, M. (2017). The ‘world class’ university and international ranking systems: what are the policy implications for governments and institutions? *Policy Rev. High. Educ.* 1, 4–21.
- Shi, J.-H. (2009). Combining vision, mission and action: Tsinghua’s experience in building a world-class university. The world-class university as part of a new higher educational paradigm: From institutional qualities to systematic excellence (pp. 307–324). *Bucharest, Romania: UNESCO-CEPES*.
- Shin, J. C., & Jang, Y. S. (2013). *World-class university in Korea: Proactive government, responsive university, and procrastinating academics*. Institutionalization of world-class university in global competition (pp. 147– 164). New York: Springer.
- Shin, J.C. and Harman, G. (2009), “New challenges for higher education: global and Asia-Pacific perspectives”, *Asia Pacific Education Review*, Vol. 10 No. 1, pp. 1-13, doi: 10.1007/s12564-009-9011-6.
- THE World University Rankings (2018). *The formula for a world-class university revealed*. Retrieved from <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/news/the-formula-for-a-world-classuniversity-revealed>.
- Tijani, H. (2013). *Pedagogy and Methodology of Africa, Africans, and the Global Diaspora: Notes from Multidisciplinary Experiments*, being a keynote lecture presented at the 25th Anniversary of the Institute for African Studies, The University of Georgia, Athens, Georgia, USA.
- Tilak, J.B. (2016). Global rankings, world-class universities and dilemma in higher education policy in India. *High.Educ. Future* 2016, 3, 126–143.
- Wang, Qi. (2011). *A comparative analysis of different national initiatives for building world-class universities*. 2011 Comparative and International Education Conference, Montreal, Canada.
- Yan, G. (2011) ‘Thoughts on the role of government in the development of world-class universities in China’. *Chinese Education and Society*, 44(5): 57–66.
- Yang, R. (2014). China’s strategy for the internationalisation of education: An overview. *Frontiers of Education in China*, 9(2), 151–162. doi: 10.3868/s110-003-014-0014-x
- Yang, R. (2015). China’s strategy for the internationalisation of education: An overview. *Frontiers of Education in China*, 9(2), 151–162. doi: 10.3868/s110-003-014-0014-x
- Yang, R. (2019). Turning scars into stars: A re-conceptualized view of modern university development in Beijing, Hong Kong, Taipei, and Singapore. *Frontiers of Education in China*, 14(1), 1-32.
- Yang, R. and Welch, A. (2012). A world-class university in China? The case of Tsinghua’, *Higher Education*, 63(5): 645–666.
- Yonezawa, A. (2007). Japanese Flagship Universities at a Crossroads. *Higher Education*, 54(4) pp 483-499.
- Zaini, R., Lyan, D., & Rebentisch, E. (2015). Start-up Research Universities, High Aspirations in a Complex Reality: A Russian Start-up University Case Analysis Using Stakeholder Value Analysis and System Dynamics Modeling.